'Εταιρέια Ήπηρωτ.Μελετῶν

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ μας

• ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ • ΕΤΟΣ ΣΤ΄ • ΦΥΛΛΟ 65 ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1983 • ΙΩΑΝΝΙΝΑ • ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ 21 •

ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ
του θανατικού και του χαλασμού στο Ζαγόρι

1943

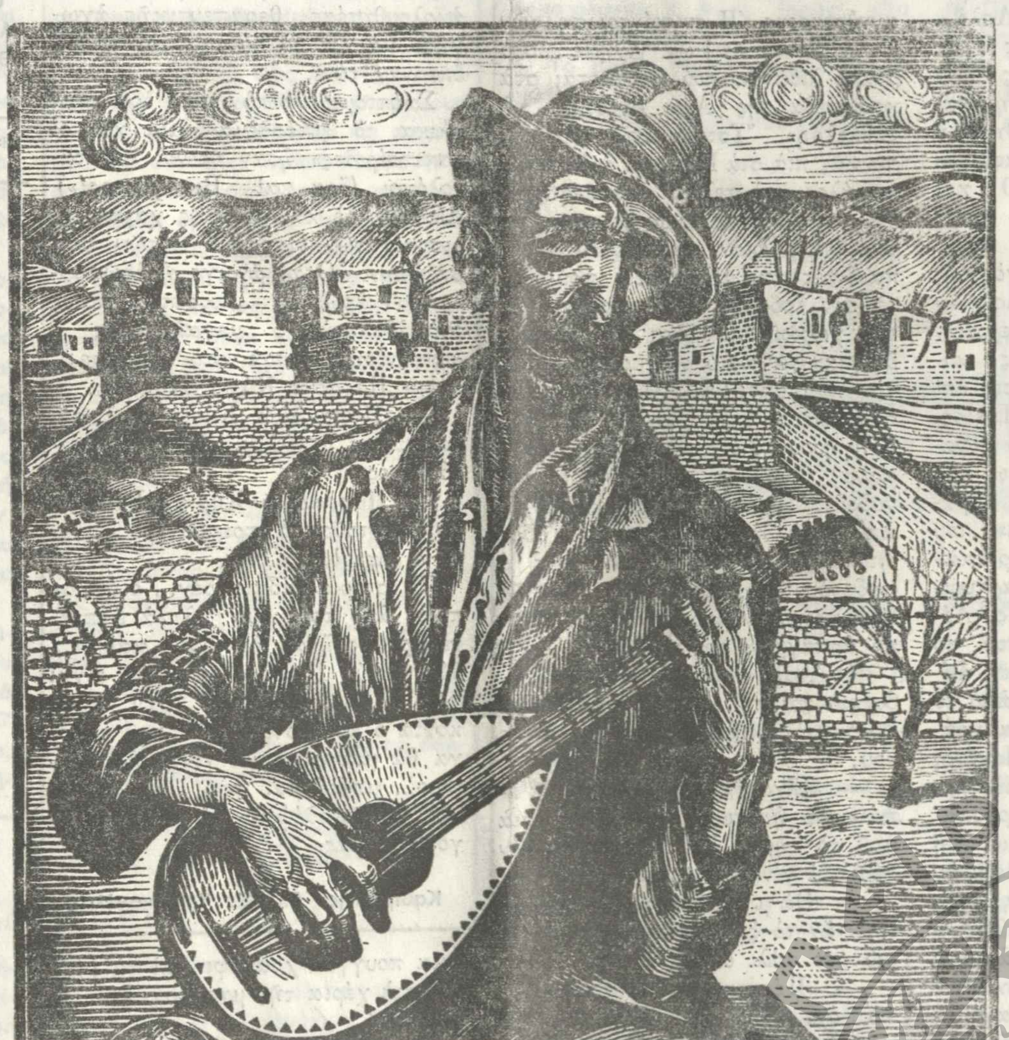

1983

που πριν 40 χρόνια έσπειραν οι κατακτητές

171 νεκροί, αποκαΐδια 1652 σπιτιών, 7 εκκλησιών, 1 μοναστηριού, 13 σχολείων

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΣΛΑΝ ΠΑΣΙΑ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Γράφοντας στὸ δοκίμιό μου «Τὸ Ζαγόρι» γιὰ τὸν Ἀσλὰν πασιά, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἄνω Βίτσα τοῦ Ζαγοριοῦ, στηρίχτηκε σὲ παράδοση ποὺ μοῦ εἶχε ἀφηγηθεῖ ὁ γαμπρός μου Κ. Κυράτσης, λίγο πρὶν πεθάνει. Ὅπως ἀνάφερα καὶ σὲ ὑποσημείωση τοῦ δοκίμιου σελ. 57η, πρὶν ἀπὸ 23 χρόνια —κι' ὄχι 30, δὲν θυμόμουν καλά— εἶχα καταγράψει κι' ἄλλη παράδοση γιὰ τὸν Ἀσλάν, ποὺ διαφέρει ἀπ' αὐτὴ ποὺ χρησιμοποίησα στὸ δοκίμιο. Τὴν παράδοση αὐτή, δημοσιευμένη στὸν «Πρωϊνὸ λόγο» τῆς 4-5-60 τὴν καταχωρῶ κι' ἐδῶ γιὰ νὰ σωθεῖ καὶ νὰ γίνει γνωστὴ μιὰ ἄλλη διάσταση τοῦ θρύλου ποὺ περιέβαλε τὸν Ἀσλάν. Θὰ σημειώσω ἀκόμα πὼς ὁ Κ. Κυράτσης ἦταν γείτονας τοῦ σπιτιοῦ στὸ ὁποῖο ἡ ἄλλη παράδοση λέει πὼς γεννήθηκε ὁ Ἀσλάν. Νὰ τώρα τὸ κείμενο ποὺ δημοσίευσα τὸ 1960 καὶ ποὺ τὸ βρῆκα τὶς μέρες αὐτὲς τακτοποιώντας τὸ ἀρχεῖο μου.

«Ἀσλὰν ὁ Α΄ ἦταν ὁ ἀρχηγὸς τῆς μεγάλης δυναστείας τῶν Ἀσλανιδῶν πού, μὲ παρεμβολὲς μερικῶν ἄλλων πασάδων, Ἀλβανικῆς κυρίως καταγωγῆς, κυβέρνησε ἐπὶ δύο σχεδὸν αἰῶνες τὴν Ἤπειρο. Ἀπὸ τὸ 1600 μ.Χ. ὥς τὴν ἐμφάνιση τοῦ Ἀλῆ Πασιᾶ. Γύρω ἀπὸ τὴν καταγωγή του καὶ ὁ Ἀραβαντινὸς στὴ «Χρονογραφία» του καὶ ὁ Λαμπρίδης στὰ «Ζαγοριακὰ» του μᾶς δίνουν σχετικὲς μαρτυρίες βασισμένες σὲ παραδόσεις. Λένε δηλ. πὼς καταγόταν ἀπὸ τὸ Ζαγόρι καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ Βίτσα τοῦ Ζαγοριοῦ (κι' ὄχι ἀπὸ τὸ Μονοδένδρι, ὅπως ἐσφαλμένα γράφει ὁ Χ. Σούλης στὴ «Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια). Τῶν παραδόσεων αὐτῶν προσπαθοῦσα ἀπὸ καιρὸ νὰ ἐλέγξω τὴ γνησιότητα κι' εἶχα ἐπιτύχει μιὰν ἱστορική, ἄς ποῦμε, τεκμηρίωσή των, μ' ἕνα ἔγγραφο τοῦ 1780—1800 (δὲν θυμοῦμαι τὴν ἀκριβῆ χρονολογία) μὲ τὸ ὁποῖο δινόταν σαφεῖς νύξεις γιὰ τὴν καταγωγὴ τοῦ Ἀσλάν. Δυστυχῶς τὸ ἔγγραφο αὐτὸ χάθηκε κατὰ τὴν περίοδο τῆς κατοχῆς κι' ἔτσι ἔλλειψε καὶ μιὰ ἐπίσημη μαρτυρία. Πάντως ὑπάρχουν ὥς τὶς μέρες μας κατάλοιπα τῶν παραδόσεων αὐτῶν, ποὺ τὰ ἀναγράφω καὶ στὸ σχετικὸ βιβλίο μου, ὅπως ἡ ὀνομασία «τ' ἀρχόντου τὸ πηγάδι» ποὺ ἡ κατασκευή του (σήμερα δὲν ὑπάρχει γιατὶ πέρασε ἀπὸ πάνω του ὁ αὐτοκινητιστικὸς δρόμος) ἀποδίδεται στὸν Ἀσλάν.

Ἐντελῶς τυχαία, πρὸ ἡμερῶν ἄκουσα ἀπὸ τὸ στόμα δύο κατοίκων τῆς Βίτσας, χωρὶς σχεδὸν παραλλαγές, τὴν παράδοση ποὺ συνδέεται μὲ τὴν καταγωγὴ τοῦ Ἀσλάν. Δὲν ἐξάσκησα καμμιὰ πίεση στοὺς ἀφηγητές, πρὸ παντὸς δὲν τοὺς ὑπέβαλα τὴν ἰδέα ὅτι ὤφειλαν νὰ συνδέσουν τὸν τόπο μὲ τὴν καταγωγὴ ἑνὸς τόσο σημαντικοῦ προσώπου, οὔτε καὶ τοὺς ἀνέφερα τὶς ἀπόψεις τῶν ἱστορικῶν. Ἤθελα ν' ἀκούσω τὴν παράδοση ὅπως ἀκριβῶς σώζεται γιὰ νὰ καταστῇ δυνατὸ νὰ εὑρεθῇ μέσα σ' αὐτὴ τὸ σπέρμα τῆς ἀλήθειας. Νὰ λοιπὸν τί ἄκουσα:

«Ὁ Ἀσλὰν γεννήθηκε στὴν Πάνω Βίτσα, στὸ σημερινὸ σπίτι τῆς οἰκογενείας Μπετούνη. Ἦταν τὸ μοναχοπαίδι μιᾶς χήρας κι' ἁρπάχτηκε στὸ παιδομάζωμα ἀπὸ γιαννίτσαρους. Ἡ συγκέντρωση τῶν ἀπαχθέντων παιδιῶν γίνηκε στὸ μικρὸ λιβαδάκι πού, βρίσκεται στὰ κράσπεδα τῆς Ἄνω Βίτσας, τὴ «Μπελόη». Ὕστερα ἀπὸ χρόνια, πασιᾶς πιὰ στὰ Γιάννινα ὁ Ἀσλάν, μεγάλος καὶ πολύς, ἐπισκέφτηκε τὸν τόπο τῆς καταγωγῆς τους, μὲ τὸν ὁποῖο ἦταν συνδεδεμένες οἱ παιδικὲς του ἀναμνήσεις ποὺ ποτὲ δὲν ἔσβησαν. Οἱ προύχοντες τοῦ χωριοῦ καὶ ὅλος ὁ κόσμος βγῆκαν νὰ τὸν ὑποδεχτοῦν καὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν. Αὐτὸς ὅμως, ὅταν ἔφτασε ἐκεῖ, ζήτησε νὰ τὸν ὁδηγήσουν στὸ σπίτι τῆς χήρας μάνας του, ὅπου μπῆκε χωρὶς συνοδεία. Ἡ μάνα φυσικὰ φοβήθηκε ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψη κι' οὔτε ἦταν δυνατὸ νὰ φαντασθῇ πὼς ὁ φοβερὸς καὶ περήφανος πασιᾶς ποὺ στεκόταν μπροστά της ἦταν τὸ ἁρπαγμένο της παιδί.

Ὁ Ἀσλὰν τῆς φέρθηκε μὲ σεβασμὸ καὶ τὴ ρώτησε ἂν εἶχε γυιὸ καὶ τί ἤξερε γιὰ τὴν τύχη του.

— «Εἶχα ἕνα παιδάκι, τοῦ ἀπάντησε ἡ φτωχὴ γυναῖκα, μὰ μοῦ τὸ πῆραν. Κι' ἀπὸ τότε δὲν ξέρω τί γίνηκε...».

— «Θὰ μποροῦσες νὰ τὸ γνωρίσῃς, ἂν τὸ ξανάβλεπες τώρα;» τὴ ρώτησε πάλι ὁ Ἀσλάν.

— «Πέρασαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε πασιᾶ μου. Πῶς νὰ τὸ γνωρίσω ἡ δύστυχη; Μονάχα ἕνα σημάδι θὰ μὲ βοηθοῦσε».

— «Καὶ ποῦ τὤχε τὸ σημάδι τὸ παιδί σου;»

— «Στὸ ἀριστερὸ πλευρὸ ἀπὸ κάψιμο...».

Στὴ στιγμὴ ὁ Ἀσλὰν τραβάει τὰ ροῦχα του καὶ δείχνει στὴν ἔκπληκτη γριὰ ἕνα τέτοιο σημάδι ποὺ αὐτὴ ἀνέφερε. Ἡ μάνα κατάλαβε τότε πὼς ὁ πασιᾶς ἦταν ὁ γυιὸς της κι' αὐτὸς συγκινημένος ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά της.

Ὅμως αὐτὸ δὲ βάσταξε πολύ. Ὁ Ἀσλάν, σὲ λίγο ξαναβρίσκει τὸν ἑαυτό του. Εἶναι πιὰ δεμένος μὲ τὴν νέα πίστη του καὶ μὲ τὴ δόξα τῆς ἐξουσίας. Βγάζει δυό—τρία πουγγιὰ χρυσάφι καὶ τὰ ρίχνει στὰ χέρια τῆς μητέρας του λέγοντας:

— «Ξαναβρῆκες τὸ γυιὸ σου μάννα, μὰ οἱ δρόμοι μας χώρισαν πιά. Πάρε αὐτὰ γιὰ νὰ κάμῃς καλὰ γεράματα καὶ ξέγραψε τὸ παιδί σου. Καὶ μὴν ζητήσῃς νὰ μὲ ξαναδῇς...».

Βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι, πῆρε τὴ συνοδεία του καὶ τράβηξε γιὰ τὰ Γιάννινα...».

Αὐτὴ εἶναι ἡ παράδοση. Ὁ κ. Ζούμπος μὲ τὸν ὁποῖο συζήτησα σχετικὰ μοῦπε πὼς ἀνάλογη παράδοση σώζεται καὶ στὰ Γιάννινα, μὲ τὴν παραλλαγὴ πὼς ὁ Ἀσλὰν δὲν ἐπεσκέφθηκε τὸ χωριό του, ἀλλὰ ἔστειλε κι' ἔφεραν ἀπὸ τὴ Βίτσα τὴ μάννα του ἐδῶ.

Ὅπως καὶ νἆναι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ποὺ διατηρεῖται ἀπὸ αἰῶνες τώρα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, ἐπισημαίνει θετικὰ καὶ τὴν προέλευσή του καὶ τὸν τόπο τῆς καταγωγῆς του. Καὶ ὑπογραμμίζει συνάμα μιὰ τραγικὴ ἀλήθεια. Πόσο πολύτιμο ἑλληνικὸ αἷμα μπῆκε μὲ τὸ παιδομάζωμα στὶς φλέβες τοῦ κατακτητῆ κι' ἐνίσχυσε τὸν ὀργανισμό του καὶ τὸν κατέστησε ἱκανὸ νὰ κρατᾷ ἐπὶ αἰῶνες τὴν πατρίδα μας ὑπόδουλη».

ΠΟΙΟΣ ΒΗΛΑΡΑΣ;

Ἀγαπητὲ Κίμωνα,

Στὸ πραγματικὰ ἐμπεριστατο ἄρθρο τοῦ Γιατροῦ καὶ λογοτέχνη Δρος Κ. Δημόπουλου, εἶδα πὼς, ὁ Γιάννης Βηλαρὰς, εἶχε σημαντικὲς ἐπιδόσεις καὶ στὴ Βοτανική. Μολονότι αὐτὸ θὰ ἦταν πολὺ φυσικὸ γιὰ ἕνα διακεκριμένο Γιατρὸ τῆς ἐποχῆς του, νομίζω ὅτι, ἴσως ἐπαναλαμβάνω ἴσως, ἐδῶ γίνεται κάποιο μπέρδεμα, γιατὶ ἔχουμε δύο Βηλαράδες αὐταδέλφους.

Ὅπως μοῦ διηγοῦντο παλαιότεροι στὰ Γιάννενα, το Γιατρὸ τὸ Βηλαρὰ συνόδευε πάντα στὶς ἐπισκέψεις του ὁ μεγαλύτερός του ἀδελφὸς ποῦ ἦταν «σπετσέρης». Ἦταν ἡ συνήθεια τότε νὰ παίρνουνε μαζύ τους οἱ Γιατροὶ καὶ τὸν προσωπικό τους «σπετσέρη» εἴτε γιὰ νὰ τοῦ δίνουν «ἐπὶ τόπου» ὁδηγίες εἴτε καὶ νὰ ἀποφασίζουν, ὡς ἐν συμβουλίῳ «ἐπὶ τῆς ἀκολουθητέας θεραπευτικῆς ἀγωγῆς, μιὰ καὶ τὰ βότανα ἔδιναν κι' ἔπερναν τότε.

Σκέπτομαι λοιπὸν πὼς ἐδῶ βρίσκεται τὸ «μπέρδεμα», μιὰ καὶ οἱ «σπετσέριδες» ἦσαν δεινοὶ Βοτανολόγοι (ὅρα καὶ Βικογιατροί») Διεσώθη δὲ καὶ τὸ ἑξῆς χαρακτηριστικὸ τῶν ἰατρικῶν αὐτῶν ἐπισκέψεων. Ὅταν ἄνοιγε ἡ ἐξώπορτα τοῦ ἀρώστου μπροστὰ στοὺς δυὸ ἀδελφούς, ὁ μεγαλύτερος ὁ «σπετσέρης» ἔλεγε στὸ νεώτερο:

— Περᾶστε Κύριε Βηλαρά.

— Παρακαλῶ Κύριε Βηλαρᾶ, ἀπαντοῦσε ὁ ἄλλος, εἶσθε ὁ πρεσβύτερος.

— Παρακαλῶ Κύριε Βηλαρᾶ ἀνταπαντοῦσε ὁ πρεσβύτερος, εἶσθε ὁ Ἰατρὸς! κ.ἐ.κ.

Ἡ ἱστορία βέβαια δὲν... διέσωσε ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ τελικὰ ἔμπαινε πρῶτος ἢ ἂν ἔμπαιναν καὶ οἱ... δύο μαζύ. Πάντως γεγονὸς εἶναι πὼς οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦσαν τόσο κοντὰ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο ποῦ εὔλογα θὰ μποροῦσε νὰ γύνῃ ἐδῶ κάποιο... μπέρδεμα, ποῦ καλοῦνται νά... ξεμπερδέψουν οἱ Βηλαρολογοῦντες μας.

Σὸς

Καθηγητὴς Ἀλ. Σ. Τσουκανέλης

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ

Στον αγαπητό μου Τάσο Τζιόβα

Ανοιξιάζε.!
Ανοίξαν κιόλας
τα μπουμπούκια της μικρής κορομηλιάς,
Καθισμένος στού σπιτιού μου την αυλή
που τα σπουργίτια βρίθουν,
ρουφάω την ανοιξιάτικη ευωδιά
και κεχριμπάρι αναλυτό.
Στο πλάϊ μου καθισμένος
ο φίλος μου από τα μακρυνά
Λι Τάϊ Πό,*
με συντροφεύει στο ποτό.
«Άϊντε φίλε,
ρίξε στα ποτήρια μας
λίγο ακόμα απ' τ' ηλιοστάλαχτο ποτό
για τ' αύριο δε νοιάζομαι,
γειά μας».
αρούμενος κόσμος γύρω μας,
τερπνός σα μεθυσμένος...
Όμορφη
λέω πως είναι τούτη η στιγμή,
θαρρώ πως είμαι ευτυχισμένος!

ΦΩΚΙΩΝ Ι. ΚΑΨΑΛΗΣ

* Λι Τάϊ Πό, Κινέζος ποιητής.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ

Τί κι αν οι γύπες του Καυκάσου
τρώνε γλυκά τα σωθικά σου!
Τον πυρσό πάντα ψυλά κράτα
ξάνοιγε τη δύσκολη στράτα.

Κι αν Ηρακλής δεν εγεννήθη
κι εγκαταλείφθης Φιλοκτήτης
της καρδιάς τα ηφαίστεια άψε,
στης τέχνης τα νάματα κλάψε.

Κι αν για την Απολλώνια λύρα
δεν ήταν η δική σου μοίρα,
ζήτησε μέσ' την κοινωνία
να στεριωθή Αμφικτυονία.

Κι αν στην Αχερουσία φθάσης
σαν Οδυσσέας και περάσης,
μια νοσταλγία για τους μόχθους
κι Ολύμπιος θα έχης πόθους.

Κι αν στο Μαντείο της Δωδώνης
σου ειπούν την Ίδα να σιμώνης
και την Αμάλθεια να σμίξης,
ερεύνα, το Δία θ' απαντήξης.

Τί κι αν οι γύπες του Καυκάσου
τρώνε σκληρά τα σωθικά σου!
Τον πυρσό πάντα ψηλά κράτα
φώτιζε την ώμορφη στράτα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις

«ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ '83»

Με την επωνυμία «Ζαγοριακά '83» θα γίνουν από 7 ώς 15 Αυγούστου— για τέταρτο χρόνο— οι πολιτιστικές εκδηλώσεις του Συλλόγου Ασπραγγέλων, γνωστές τόσο για την ιδιαιτερότητα όσο και για την ποιότητά τους.

Μέχρι τώρα ο Σύλλογος — εκτός των άλλων πνευματικών δραστηριοτήτων-παρουσίασε τις παρακάτω εκθέσεις αντλημένες από τον βίο και το φυσικό περιβάλλον του Ζαγοριού: Α) Εκατόν πενήντα —περίπου— συγγραφείς του Ζαγοριού από το Μεθόδιο Ανθρακίτη ως σήμερα. Η έκθεση των βιβλίων του περιλάμβανε πάνω από οχτακόσιους τόμους αριθμός καταπληκτικός για μια ομάδα μικρών σχετικά οικισμών, όπως είναι τα 44 Ζαγοροχώρια. Β) Τα λουλούδια και τα βότανα που υπάρχουν στη χαράδρα του Βίκου και από τα οποία παρασκεύαζαν φάρμακα τους περασμένους αιώνες οι «κομπογιαννίτες». Γ) Εκθεση με 150 έγχρωμες φωτογραφίες άγνωστων μέχρι τότε τοιχογραφιών που βρίσκονται σε σκοτεινές γωνιές παμπάλαιων μοναστηριών και εκκλησιών της περιοχής. Δ) Εκθεση με εκατοντάδες έγγραφα περασμένων αιώνων που φωτίζουν σε πλάτος και βάθος την κοινοτική, κοινωνική και ιδιωτική ζωή των Ζαγορίσιων. Ε) Εκθεση εκατοντάδων εντόμων που ζούν σε βουνοκορφές και κοιλάδες του τόπου.

Εφέτος οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν: Α) «Μνημοσύνη '43» δηλ. του φρικτού χαλασμού της περιοχής από τους Ναζί. Τότε εκτελέστηκαν 177 Ζαγορίσιοι και κάηκαν 1652 σπίτια, 12 σχολεία, 6 εκκλησίες, 1 μοναστήρι, 1 εξωκκλήσι. Την ώρα της «Μνημοσύνης», με την οποία ανοίγουν οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, θα διαβαστούν «χρονικά» της καταστροφής γραμμένα από ανθρώπους που έζησαν τα γεγονότα, λαϊκή μα επώνυμη ποίηση που γεννήθηκε την ώρα που κάπνιζαν ακόμα τα ερείπια, θ' ακουστούν από κλαρίνο μοιρολόγια και θα εκφωνηθούν τα ονόματα όλων των εκτελεσθέντων. Στο χώρο της συγκέντρωσης θα είναι εκτεθημένες μεγάλες φωτογραφίες των χωριών πρίν του χαλασμού τους. Β) Τη «Μνημοσύνη ακολουθεί έκθεση με θέμα την αρχιτεκτονική ιδιαιτερότητα του Ζαγοριού και το εσωτερικό των αρχοντικών του' τα δύο θέματα αποτελούν μια ενότητα. Η προσπέλασή τους γίνεται με ασπρόμαυρες και έγχρωμες φωτογραφίες καθώς και με γραφτό λόγο. Κύριος στόχος της είναι να βάλει σε κίνηση τη σκέψη του απλού επισκέπτη, να μπορέσει αυτός να συσχετίσει το δομημένο περιβάλλον καθώς και τις εσωτερικές διακοσμήσεις και λαϊκές ζωγραφιές με την καθημερινή ζωή (στο παρελθόν) του κατοίκου της περιοχής και να κατανοήσει τη ζωή του τόπου και από αυτή την πλευρά' στόχος καθαρά «διδακτικός».

Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 15 Αυγούστου. Το βράδυ της Δευτέρας και Τετάρτης θα προβληθούν έγχρωμες διαφάνειες με επεξηγήσεις. Και οι δυο προβολές θα έχουν αντικείμενο ανάλογο με της έκθεσης.

Η πολιτιστική εβδομάδα περιλαμβάνει και αθλητισμό. Μεταξύ των νέων της περιοχής θα γίνουν αγώνες βόλλεϋ και ποδηλατοδρομίες.

Δ' ΑΝΟΙΚΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ τοῦ Κέντρου Ἐρευνῶν Ζαγορίου

Με τη συνεργασία των κοινοτήτων Αρίστης, Βίκου, Αγίου Μηνά, Μεσοβουνίου, της Ένωσης Αρίστης — Βίκου, του Συλλόγου Νέων Αρίστης, του Ο.Η.Θ. και του Ελεύθερου Θεάτρου Σκιών του Π. Μιχοπούλου, το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου πραγματοποιεί την πολιτιστική του εκδήλωση στο Δυτικό Ζαγόρι, με το Δ' Ανοιχτό Σχολείο, από την Κυριακή 31 Ιουλίου μέχρι το Σάββατο 6 Αυγούστου 1983.

Από το πλούσιο πρόγραμμα αναφέρουμε ενδεικτικώς εκδηλώσεις:

● ΚΥΡΙΑΚΗ: Ομιλία του καθηγητή Αρχαιολογίας κ. Φώτη Πέτσα «Το Δυτικό Ζαγόρι».

— Το βράδυ θέατρο σκιών στην Αρίστη.

● ΔΕΥΤΕΡΑ: Ομιλία του προέδρου της Ένωσης Αρίστης - Βίκου κ. Σταύρου Συκιώτη «Η Αρίστη και η ταυτότητά της».

— Το βράδυ Καραγκιόζης στην Αρίστη.

● ΤΡΙΤΗ: Συνέχεια των μαθημάτων για το θέατρο σκιών από τον κ. Α. Αλεξάκη.

— Ομιλία του εκπαιδευτικού Κων. Ιωαννίδη «Βιτσικό παρελθόν και μέλλον».

— Το βράδυ Καραγκιόζης στο χωριό Άνω Ραβένια, και στην Αρίστη παράσταση «Δάφνες και πικροδάφνες» από τον Ο.Η.Θ.

● ΤΕΤΑΡΤΗ: Ελεύθερη συζήτηση με θέμα «Προβλήματα σχετικά με τον Εθνικό Δρυμό Βίκου - Αώου και με το Βοϊδομάτη.

Έχουν κληθεί ειδικοί επιστήμονες και εκπρόσωποι Υπουργείου Γεωργίας, Υ.Χ.Ο.Π., Υ.ΠγΑ.Η., Δ)νση Δασών Ιωαννίνων, Ιχθυογεννητικού Σταθμού Λούρου κ.ά.

● ΠΕΜΠΤΗ: Ομιλία του φιλολόγου Μιχαήλ Κωστοπούλου «Αγαθοεργήματα Μεσοβουνίου» και της δικηγόρου Αικατερίνης Παπαδιώτη «Ιστορικά και Λαογραφικά Αγίου Μηνά».

Σκίτσο - κλισέ ιδιοκτησίας Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου

— Το βράδυ Καραγκιόζης στον Άγιο Μηνά.

● ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: Ομιλία του αρχιτέκτονα Δημήτρη Καββαδία «Πρόγραμμα παραδοσιακών οικισμών του Ε.Ο.Τ»: η περίπτωση Παπίγκου.

— Το βράδυ Καραγκιόζης στο Πάπιγκο.

● ΣΑΒΒΑΤΟ: Παρουσίαση των πορισμάτων της οικολογικής μελέτης περιοχής Ζαγορίου.

— Η εκδήλωση θα κλείσει με γλέντι στην Αρίστη.

Όπως γράψαμε και στο προηγούμενο φύλλο μας η εκδήλωση περιλαμβάνει επισκέψεις στα χωριά της περιοχής για γνωριμία με τους κατοίκους, προβολή εγχρώμων διαφανειών κ.ά.

Κατά τη διάρκεια του δ' Ανοιχτού Σχολειού, θα λειτουργούν:

— Έκθεση θεάτρου σκιών με φιγούρες από την Ασία και την Ελλάδα. (Φιγούρες του Π. ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΥ και η συλλογή του Α. ΑΛΕΞΑΚΗ).

— Παιδικό εργαστήρι θεάτρου σκιών.

— Έκθεση φωτογραφιών της περιοχής και βιβλίων που γράφτηκαν για την Αρίστη και τη γύρω περιοχή.

— Έκθεση στοιχείων από το πρόγραμμα του ΕΟΤ για τους ξενώνες στο Πάπιγκο.

"ΜΠΑΓΙΩΤΙΚΑ '83"

Διαγωνισμὸς Ζαγορίσιου Χοροῦ

Ο εκπολιτιστικός Σύλλογος Κήπων «Η Μπάγια», οργανώνει και φέτος την πολιτιστική του εκδήλωση με θέμα τη διατήρηση των παραδοσιακών Ζαγορίσιων χορών.

Έχουν δηλώσει να διαγωνιστουν δέκα χορευτικά συγκροτήματα από τα χωριά Αρίστη, Βίτσα, Βοβούσα, Ελάτη, Ελαφότοπος, Κήποι, Κουκούλι, Μονοδένδρι, Νεγάδες και Τσεπέλοβο.

Κάθε συγκρότημα με τις Ζαγορίσιες στολές του θα χορέψει για 15 λεπτά κάθε βραδυά 6 χορούς —από τρεις κάθε μέρα— που θα διαλέξει από τους παρακάτω χορούς: Ζαγορίσιο, Μπολονάσαινα, Αλεξάνδρα, Πάπιγκο, Ρόβα, Φράσια, Βασιλαρχόντισσα, Φεζοδερβέναγας, Βοβουσιώτικο, Μπαίνω μεσ' τ' αμπέλι, Παλαμάκια, Γενοβέφα, Κλάμματα, Κωσταντής, Κλέφτης, Φυσούν, Ποταμιά, Ιτιά, και Τριανταφυλλιά.

● Σχετικά ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κήπων «η Μπάγια» έχει εκδόσει το παρακάτω πρόγραμμα.

● 12—8—1983 ώρα 8.00 μ.μ. έναρξη εκδηλώσεων, χαιρετισμός.

● 8.15: Έναρξη του Διαγωνισμού.

● 11.00 Τέλος του Διαγωνισμού της πρώτης βραδιάς και συνέχεια μέχρι το πρωί Ζαγορίσιο πανηγύρι με συμμετοχή όλων των επισκεπτών.

● 13—8—1983 ώρα 8.00 μ.μ. Επανάληψη του Διαγωνισμού.

● 11.00 Τέλος του Διαγωνισμού και μουσικό διάλειμμα με παραδοσιακά Ζαγορίσια τραγούδια μέχρι 11.15.

● 11.15 Απονομή βραβείων και χοροί δύο βραβευθέντων συγκροτημάτων μέχρι 11.30.

● 11.30 Μέχρι το πρωί Ζαγορίσιο πανηγύρι.

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ:

1) Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νεγάδων «Χατζημάνθος Γκίνου»
2) Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νέων Τσεπελόβου «Ο Τσούφλης».
3) Σύλλογος νέων Αρίστης «Η Αρίστη».
4) Εξωραϊστικός - Φυσιολατρικός Σύλλογος Ελατινών «Η Ελάτη».
5) Αδελφότητα Κουκουλιωτών «Ευγένιος Πλακίδας».
6) Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας «Αλέξιος και Αγγελική Παπάζογλου».
7) Πολιτιστικός Σύλλογος Βοβούσας
8) Πολιτιστικός Σύλλογος Μονοδενδριτών και φίλων του Βίκου.
9) Κοινότητα Ελαφοτόπου.

ΠΑΙΖΕΙ:

Το Συγκρότημα του ΓΡΗΓΟΡΗ ΚΑΨΑΛΗ.

Κάποιον Δεκαπενταύγουστο

'Αλλά, ἂς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ δανειστοῦμε καλύτερα γιὰ τὴν ἐργασία μας τούτη τὰ παρακάτω σοφὰ λόγια τοῦ Ἄγγλου δημοσιογράφου καὶ θεατρικοῦ συγγραφέα OSCA WALDE «Ἡ μνήμη εἶναι τὸ ἡμερολόγιο τῆς ζωῆς μας, ποὺ τὸ φέρνουμε πάντα μαζί μας». Καὶ ἂς ἐντοπίσουμε τὴν οἰκογενειακή μας αὐτὴ ἀναδρομὴ στὸ στενὸ οἰκογενειακό της πλαίσιο, ποὺ αὐτὸ μᾶς εἶναι καὶ περισσότερο ο ἰ κ ε ῖ ο καὶ ποὺ τὸ ἐνδιαφέρο μας γι αὐτὸ ἀγγίζει καὶ τὶς πιὸ ἀκραῖες μύχιες λεπτομέρειες τῶν σκηνικῶν, ποὺ μακρὺς χρόνος κατέγραψε σ' αὐτό. Καὶ ποὺ ξετυλίχτηκαν ἴσια μὲ σήμερα σ' ὅλο τὸ διάβα τῆς παιδικῆς μας ζωῆς, μὰ καὶ πιὸ πέρα ἀκόμα.

Καὶ γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ νοσταλγικὰ ἂς ἀνασύρουμε ἀπὸ τὸ κατώφλι τοῦ μυαλοῦ μας —ποιὸν ἄλλο; τοὺς γεννήτορές μας.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΠΠΟΥΔΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΔΩΘΕ

— Κάποια παλιότερη περίοδο οἱ χωριανοί μου εἶχαν ὁρίσει τὸν πατέρα γιὰ ἐπίτροπο στὴν ἐκκλησία. Ἐκεῖνος τότε, μέσα στὰ πρῶτα του καθήκοντα περιέλαβε καὶ τὴν ἀνακαίνισή της, γιὰ νὰ δείχνει πιὸ ὡραία, τὴν ὥρα ποὺ γίνονταν ἐκεῖ ὁ ἐκκλησιασμός μας. Παράγγειλε λοιπὸν τότε τὸ ἀπαραίτητο μπιζίρι ποὺ χρειάζονταν γι αὐτὸ στὰ Γιάννινα, καθὼς καὶ τὰ ἀνάλογα χρώματα ποὺ ἔδειχνε τὴν προτίμησή του, ὅπως ἦταν τὸ ἄσπρο καὶ τὸ γαλάζιο.

Συζήτησε καὶ μὲ τὸν εἰδικὸ τεχνίτη γιὰ ὅλα τὰ καθέκαστα, ὅπως π.χ. τοὺς χώρους ποὺ θὰ λαδομπογιάτιζε, τὰ χρώματά τους καὶ ἄλλα. Ἔτσι, σχεδίαζε νὰ βάψη μὲ δίχρωμη λαδομπογιὰ ὅλον τὸ γυναικωνίτη —ἀκόμα κι αὐτὰ τὰ καφάσια του— μὲ γαλάζια κι ἄσπρη μπογιά, μισὴ - μισή, τὴν καθεμιὰ σανίδα του, τὸ Δεσποτικὸ καὶ τὸ Ἐπιτροπικό, τὸ ἴδιο, τὸ προσκυνητάρι, τὰ παραθυρόφυλλα καὶ ἄλλα διάφορα.

Πάνω στὸ Προσκυνητάρι ἔστεκε πάντα ἀκουμπισμένη μιὰ μεγάλη εἰκόνα μὲ τοὺς Ἀρχαγγέλους Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. Τὴν εἶχε ἀφιερώσει ὁ ἴδιος στὴν ἐκκλησία, χαρίζοντας μάλιστα καὶ τὰ ἀσημένια ἐπικαλύμματα, ποὺ στόλιζαν τὴ ζωγραφιά τους καὶ μάλιστα καὶ γυάλιζαν τὰ φωτοστέφανα στὰ κεφάλια τους, μὰ καὶ στὰ πάνω, καθὼς καὶ στὰ κάτω ἄκρα τους.

Ὕστερα, ἐξὸν ἀπὸ τὰ ἐλαιοχρωματίσματα αὐτὰ θὰ ἔβαφε κι ὅλες τὶς ἑνώσεις ἀπὸ τὶς πλάκες ποὺ ἦταν στρωμένες κάτω καὶ σ' ὅλον ἐκεῖνο τὸ χῶρο ποὺ ἔπιανε τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐκκλησιᾶς.

Τελευταῖα, μπροστὰ στὴν εἴσοδο τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὴν ὀξώπορτα ὁ ἀδελφός μου ὁ Μάνθος ἔγραφε μὲ λαδομπογιὰ γαλάζια καὶ τοῦτο τὸ πανώγραμμα: 'Ἐκκλησία τῶν Ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ποὺ ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια ἀπὸ τότε ὡς τελευταῖα ποὺ τὴν εἴδαμε, σώζονταν ἀκόμα.

◆

'Ἀλλὰ ἐδῶ ἂς φέρουμε στὴ σκέψη κι ἄλλη μιὰ θύμηση ἀπὸ τὶς μέρες ποὺ ὁ πατέρας ἦταν ἐπίτροπος στὴν ἐκκλησιά μας:

Δεκαπενταύγουστος. Καὶ κατὰ τὴ συνήθεια τῆς ἐκκλησιᾶς μας ἔπρεπε αὐτὴ τὴ μέρα νὰ περιφέρουμε στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ τὸ δίσκο γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ταμείου της. Ὁ ταμίας τότε, ποιὸν ἄλλο θὰ ἐπιστράτευε γιὰ τὴν ἐνέργεια αὐτή, παρὰ τὰ παιδιά του;

Μὲ τὴν ὥρα μας τότε κι ἐμεῖς — ὁ ἀδερφός μου ὁ Γούλας κι ἐγὼ— μὲ τὸν ἀσημένιο τὸ δίσκο στὸ χέρι, ἤμαστε κιόλας ἕτοιμοι γιὰ τὴν ἀποστολή μας. Ἦταν ἕνας δίσκος καινούργιος, ποὺ μαζὶ καὶ μ' ἕνα ραντιστήρι, —ἀσημένιο κι ἐκεῖνο— ἀφιερώματα τῶν ἀδερφιῶν Παναγιώτη καὶ Ἀριστείδη Κολοβοῦ, τὸν χρησιμοποιοῦσαν στὶς ἐπίσημες τὶς μέρες.

ΤΑΚΗ ΔΑΝΟΥ

Κείνη τὴν ὥρα περνοῦσε ἀπὸ τὸ σπίτι μας κι ἡ καλόγρια ἡ Ἄννα. Μάζευε στὸ σακκούλι της τὶς καθιερωμένες λειτουργιὲς της γιὰ τὸ Μοναστήρι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ξεκινήσαμε κι ἐμεῖς τότε, διαβαίνοντας ἀπ' ὅλα τὰ σπίτια τοῦ Πάνω Μαχαλᾶ, ὥσπου φτάσαμε καὶ στὸν Κάτω. Στρίψαμε τότε κατὰ τὸν Ἅη Δημήτρη καὶ σταθήκαμε μπροστὰ στὴν Ὀξώπορτα τοῦ Μίσιου τοῦ γιατροῦ.

Τί σπαραχτικὲς φωνὲς ἀκούστηκαν τότε ἐκεῖ μέσα; Βογγοῦσε ἀπ' τὸν πόνο ὁ καημένος ὁ γιατρός, ποὺ ἦταν ἄρρωστος! Ἀλλὰ καὶ μόλα ταῦτα! Πετάχτηκε μονάχος του στὸ κρυφόσκαλο τοῦ σπιτιοῦ καὶ σὰν εἶδε τὸ δίσκο ποὺ κρατούσαμε, παράγγειλε στοὺς σπιτικούς του νὰ μᾶς δώσουν καὶ τὴ δική τους ἐνίσχυση γιὰ τὴν ἐκκλησιά.

— Δῶστε στὰ παιδιά, ἀκούσαμε τὴν ἐντολή του!

Δὲν προλάβαμε ὅμως νὰ ξεμακρύνουμε πολὺ καὶ τὸ λυπητερὸ μαντάτο μᾶς σταμάτησε στὸ δρόμο.

— Πέθανε ὁ Μίσιος ὁ γιατρός, ἔλεγαν οἱ γύρω περαστικοί! Καὶ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, χωρὶς ἄργητα, μαθεύτηκε καὶ σ' ὅλο τὸ χωριό.

Μὰ καὶ πολὺ πιὸ πέρα ἀκόμα. Ὅλοι τότε ἀναστατώθηκαν. Μαζί τους κι ἐμεῖς, ποὺ διακόψαμε χωρὶς καμιὰ ἐντολὴ τοῦ δίσκου τὴν περιφορά.

Ἕνα καθολικὸ πένθος ἁπλώθηκε τότε γύρω. Καὶ τὴν ἄλλη τὴ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣτΗ ΣΕΛ. 6

Σκέψεις γιὰ τὴ ζωὴ

Ο Γιάννης Ευαγγελίδης από το Βραδέτο (βλέπε τεύχος 34 Ιανουάριος 1981) στη διάρκεια της κρατήσεώς του στο στρατόπεδο Ηρακλείου Κρήτης από τους Γερμανούς, έγραψε με μολύβι σε λευκό χαρτί ένα είδος πνευματικής διαθήκης που τόδωσε χιλιοδιπλωμένο από το συρματόπλεγμα στη δασκάλα Χρύσα Παπαβασιλείου.

Σαράντα ακριβώς χρόνια, από τότε, τα παιδιά του Γιάννης και Νίκη τη δίνουν στη δημοσιότητα με την πεποίθηση ότι δείχνει την ψυχική ανωτερότητα και το ψυχικό μεγαλείο ενός άξιου τέκνου του Ζαγορίου.

Αιώνια κι ατελείωτη, είναι τόσο περιωρισμένη και για τους τελειότερους οργανισμούς, όπως είναι ο άνθρωπος. Η ζωή του είναι τόσο στενή χρονικά, ώστε και υπό τις καλύτερες κληρονομικές προϋποθέσεις και με την τελειότερη ψυχική και πνευματική καλλιέργεια φθάνει στο τέρμα τόσο ατελής.

Οι βιολογικές και κοινωνικές συνθήκες ασκούν βασική επίδραση στην ανέλιξη των ατόμων και των κοινωνιών, όπως οι γεωγραφικοί και κλιματολογικοί όροι συνετέλεσαν στην ανάπτυξη των εθνονήτων και του πολιτισμού των.

Η προοδευτική ανακάλυψη των φυσικών νόμων κι η τελειοποίηση της τεχνικής συντελούν καθημερινά στην αμεσώτερη επαφή μεταξύ των ομάδων και των λαών και στη συνεργασία των, ώστε σήμερα εκδηλώνεται ισχυρή και βίαιη η απαίτηση των μεγαλυτέρων Ευρωπαϊκών λαών και των Βορειοαμερικανών να ενώσουν όλους τους λαούς και να τους οργανώσουν με επιστημονικώτερα και λαϊκώτερα συστήματα σε μεγαλύτερα σύνολα, ανάλογα με το αποτέλεσμα του διεξαγομένου παγκοσμίου πολέμου.

Πάντως το άτομο στην αυριανή κοινωνία, λύνοντας ευκολότερα το πρόβλημα της αγωγής, της εξευρέσεως εργασίας και των σχέσεων με τους συνανθρώπους του, θα μπορεί να προάγεται σε μόρφωση και να τελειοποιήται. Έτσι οι ικανοί θα γίνωνται σοφώτεροι και θ' αποθανατίζεται το πνεύμα. Αυτή την έννοια έχει η αθανασία του ατόμου μετά το τέρμα της ζωής. Οι άνθρωποι με ανεπτυγμένη πνευματική δύναμη —οι ψυχωμένοι— πεθαίνουν σαν ήρωες ή σαν μάρτυρες των ιδεών τους. Ο Σωκράτης, ο Χριστός, είναι ιστορικά παραδείγματα κοινωνικών μαρτύρων, όπως έχομε τόσα άλλα ηρώων. Και βέβαια, του ήρωα ο θάνατος, θάνατος δε λογάται.

Το έργο το εκπαιδευτικό, το σπουδαιότερο κοινωνικό λειτούργημα για της κοινωνίας την ανέλιξη στον τελολογικό της σκοπό, μας σύρει στο ρόλο του μάρτυρος αυτής της ιδέας, που ταυτίζεται με την ιδέα της Ελλάδας. Αυτή ήταν η σύσταση στους συναδέλφους μου, άμα άρχισαν τα κοσμοϊστορικά γεγονότα στην πατρίδα μου την ιδιαίτερη, με τους στίχους του Μιστράλ:

«Κι αν πρέπει να πεθάνουμε
για την Ελλάδα,
θεία είν' η δάφνη,
μια φορά κανείς πεθαίνει».

Δεν υπολόγισα τις ασθένειες σωματικές μου δυνάμεις για να φθάσω σ' ένα σημείο επιστημονικής και κοινωνικής προόδου. Μερικές από τις βασικές ιδέες μου είναι γραμμένες στο ποίημά μου «Μηνύματα του Προμηθέα», τυπωμένο σε εκπαιδευτικά περιοδικά και βρισκόμενο στο αρχείο μου.

Άμα μεγαλώση ο αγαπητός μου Ερμής, θα τα μελετήση και θα τα αναπτύξη στις αδελφές και στη μητέρα του.

Είμαι χαρακτήρας εσωστρεφής, υπέφερα εσωτερικά για την προώθηση της ζωής των δικών μου και του συνόλου. Δεν ήμουν αισθηματικός και μάλιστα ήμουν τραχύς πολλές φορές στους δικούς μου για την προώθηση στο καλύτερο.

Δεν έβλαψα ποτέ κανένα, τουλάχιστο θεληματικά, φρόντισα πολλές φορές και ωφέλησα τους άλλους. Οι συνάδελφοί μου δασκάλοι ξέρουν πως η μεγαλύτερή μου χαρά ήταν η πρόοδος της εκπαιδεύσεως και των ιδίων. Η αγάπη μου στην οικογένεια μ' εκράτησε πάντα κοντά της, η αγάπη μου στο λαό μ' έκανε να μην υποκρίνωμαι ποτέ στην αλήθεια.

Θέλω την ελευθερία, θέλω την πρόοδο, για την οποία γίνεται σήμερα και ο τρομακτικώτερος των πολέμων στον περασμένο ήμουν μαχητής, σε τούτον αγωνίστηκα με τη σκέψη και την πέννα.

Επιθυμώ η οικογένειά μου να ζήση με την εργασία και την αρετή, όπως είναι συνηθισμένη ώς σήμερα.

Όλων μας η σκέψη είναι αφιερωμένη τούτες τις στιγμές στους οικείους μας και στην πατρίδα. Η φορά των πραγμάτων και οι καλοθελητές μας μάς ωδήγησαν εδώ, αν επιζήσω με θα τους συγχωρήσωμε! Ίσως αυτό θα μας επιβάλη το μεγαλείο της νέας ζωής.

Μη λυπηθήτε, αλλά χαίρετε όλοι οι αγαπητοί οι ιδέες θέλουν τους μάρτυρές των.

Ηράκλειο 21-6-1943
Με αφοσίωση
Ι. Π. Ευαγγελίδης

Το παρόν παρακαλώ να δοθή απ' όποιον το πάρη στην έξω διεύθυνση για να παραδοθεί στην αγαπητή μου σύζυγο Βασιλική, αν αργήσω να γυρίσω.

Στο κατάστημα Αλικιώτη —Ηράκλειο— μένει μισοτυπωμένη η εργασία μου «Λαϊκό Σχολείο και Συγκεντρωτική Διδασκαλία». Επιθυμώ να τελειώση μετά τον πόλεμο για τους δασκάλους μας.

Ι.Π.Ε.

Ζαγορίσιοι ποιητές

ΜΑΡΙΑ ΚΕΣΙΣΗ

Η κ. Μαρία Κεσίση κυκλοφόρησε πρόσφατα και έβδομη ποιητική συλλογή με τίτλο «Νιόπαντρη στην κατοχή διηγείται». Η ποιήτρια που κατάγεται από τη Λάιστα, είναι γνωστή στους αναγνώστες μας από στίχους της που δημοσιεύσαμε στα φύλλα μας 28, 38 και 48. Ασχολήθηκε σοβαρά και με τη μεταφορά στη γλώσσα μας του έργου του Λόρδου Βύρωνα. Οι μεταφράσεις στίχων του Άγγλου ποιητή περιέχονται σε τρεις ογκώδεις τόμους (1300 σελίδες). Από την καινούρια συλλογή της ανθολογούμε ποιήματα δηλωτικά του τόνου και της ποιότητας της γραφής της.

ΣΙΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΥΝΙΑ

Ξεχνιέμαι κι αναστοίνομαι και ζω το γυρισμό σου,
Για κοίτα πώς σιγύρισα στην κάμαρα το βιός σου.
Αγνάντια από την άδεια σου τη θέση στο κρεβάτι,
η κούνια του μονάκριβου πάντα από σε γιομάτη:

Άγια θυμητάρια
πούκρυβα βαθιά
στης καρδιάς τα ερμάρια
τώρα ζωντανά
μοιάζουνε πλεμάτια
και με ξεγελούν
κι απαλά για σένα
μου γλυκομιλούν.

Μ' όλα εγώ σκεπάζω
τον ακριβογιό
και τον νανουρίζω
και του τραγουδώ:
Νάνι μωρό μου, η μάνα σου
γλυκά σ' αποκοιμίζει
και πλάι στο προσκεφάλι σου
του κύρη σου η άγια ζωγραφιά
μ' ενός αγγέλου τα φτερά
τα ονειρατά σου ορίζει.

Τώρα σου φέρνει ένα άλογο
κι απάνω του σε στήνει
παλικαράκι ολόχαρο
κι όλων των σκλάβων ορμή
για λευτεριά και για ψωμί
στα μάτια σου τη χύνει.
Νάνι μωρό μου, νάνι σου
και φέγγω σου τον ύπνο
μ' αυτό το κλεφτοφάναρο
που 'χεν ο κύρης σου ο ακριβός
όταν ο τύρρανος το φως
μας έκλεβε απ' τον ξύπνιο.

●—●

ΣΤΟ ΞΗΜΕΡΩΜΑ ΜΟΝΑΧΗ

Τί θα γενώ;
Πού να κρυφτώ,
και πού να τρέξω
να σε γυρέψω
να σε βρω.

Ω! μαύρες μέρες σκοτεινές
γύρω από οχτρούς και φυλακές
«Δεν είν' εδώ,
τον παν μακριά».
Και τρέχω εκεί
Και πάλι αλλού.
Κι όλη η ανάσα κι η καρδιά
από τα πόδια πάει στο νού.

Κι από το νού ξανά τραβά
στους δρόμους κι όλο κυνηγά
κάθε μια ελπίδα όσο χλωμή
κι απ' όποια ψεύτρα αχνοπηγή.

●—●

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΣ

Και μούγραφες:

«Να μη γυρνώ
στου πόνου τα λημέρια
μη φάει τη νιότη η θλίψη μου
και θέλεις την ακέρια».

Και σούγραφα:

«Νεράιδα θα μ' αγγίξει
η αγάπη μου για σέ,
πάντα να μένω ομορφονιά,
ναν' τα μαλλιά μου χρυσαφιά.
Οι χάρες μου να στάζουνε φιλιά
Κι όλο το βιός μου για χαρά σου
Μέσα στην ολόθερμη αγκαλιά σου,
ζέστα μου και μένα και φωλιά».

(Η αληθινή εγώ):
Να 'μαι στον καθρέφτη όμοιο αγριοπούλι
βλέπομαι στ' αγνάντια του ως βρεθώ.
Τ' άλικά μου χείλη τα μισώ
Κι όλα τα μαλλιά μου τα σφαλνώ
μέσα σε μαντίλια λυπημένη.
Κι είναι σαν καμπάνα ραγισμένη
κείνο μου το γέλιο τ' αργυρό.

Και σούγραφα:

Και νιές αν με τυλίγουν κρυφές ανατριχίλες
δειλειάζουνε και κρύβονται σ' ολόμαυρες μαντίλες.
Κι αν βρίσκομαι στης άνοιξης κατάματα τα κλώνια
κοιμίζω τα ερωτόπουλα με τ' άγια τούτα αφιόνια:
Πως τώρα κάθε πάθος μου οχτρός και με τρομάζει
Και πρέπει μου ως δακρυόβρυση στη σκέψη μου νά στάζει.
Καλέ μου εσύ, αλογάριαστη μαζί χαρά κι αγάπη
νυφούλα πώς με χάρισες στον πόνο το σατράπη;

Και μούγραφες:

Θέλεις ροδένια παρτέρια
στο δρόμο, που βγάζει στις αητοφωλιές;
Αγκάθια και βράχια κι αγχόνες φριχτές
Και πάνω απ' το αίμα μας
μύρα κι αστέρια.
Τον όρκο απαρνιέσαι, που δίναμε οι δυο μας;
Δε λέω για κείνον καρδιάς σε καρδιά
Μα σαν γονατίζαμε μπρος στη φτωχειά,
τη σκλάβα πατρίδα τον άγιο σκοπό μας.
Δε σου 'λεγα πάντα με πλέριαν αγάπη;
Εμείς ακριβή μου ποτές αρνητές
ποτέ κουρασμένοι, ποτέ αδικητές
κι ας πέσει όπως θέλει σε μας το δρολάπι;

Ένωση Ἀρίστης - Βίκου

Η Ένωση «Αρίστης - Βίκου» παρουσιάζει ζηλευτή δραστηριότητα και πρέπει να αποτελεί παράδειγμα για τις οργανώσεις μας.

Με τη συμπαράστασή της έχει συμβάλει πολύ στην ανάπτυξη της ερημούμενης ιδιαίτερης πατρίδας.

Η εργατικότητα του Προέδρου της κ. Σταύρου Συκιώτη, των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και ορισμένων από τα μέλη της, αποτελεί εγγύηση ότι η προσφορά στη βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων της κοινότητας, θα είναι αποφασιστική.

Χαρακτηριστικό της δραστηριότητας είναι, η τακτική έκδοση ενημερωτικού δελτίου για να διατηρείται στενή η επαφή μεταξύ των συμπατριωτών και να τους κάνει να νοιώθουν δεμένοι με τα πραγματοποιούμενα στην κοινότητα έργα. Όπως επίσης και η ενημέρωση των μελών και φίλων της από τις στήλες της εφημερίδας μας.

Η τελευταία υπ' αριθ. 11 ανακοίνωση στοχεύει, εκτός από την ενημέρωση της δραστηριότητας της Ένωσης, στην ενεργοποίηση και το «μόνιασμα» των αρτοιστινών «σε μια μεγάλη οικογένεια», για την αναβίωση της Αρίστης ώστε «όταν έλθει ο χρόνος για αναπτυξιακές δυνατότητες, να μείνουν αυτές στα χέρια των ανθρώπων της Αρίστης και όχι των ξένων ώστε οι αριστινοί να μένουν απλοί θεατές» γιατί η Ένωση πιστεύει ότι υπάρχουν δυνατότητες για εκμετάλλευση των παραγωγικών πηγών της περιοχής.

Για το συντονισμό των προσπαθειών και τον προσδιορισμό των δυνατοτήτων η Ένωση θα πραγματοποιήσει το καλοκαίρι στο χωριό κοινό «συμπόσιο».

Στο δελτίο που αναφέρονται με λεπτομέρεια οι δραστηριότητες της Ένωσης, οι δωρεές και οι προγραμματισμοί, διαβάσαμε για τη διάθεση 300.000 Δρχ. που μαζί με άλλες τόσες του κοινοτικού Συμβουλίου θα πραγματοποιηθεί η υδρομάστευση, στα σημεία ΠΛΥΜΑ και ΣΠΑΣΜΑ, όπου παρατηρήθηκε σοβαρή διαρροή νερού στο υπάρχον υδρευτικό δίκτυο.

Παράλληλα αναφέρονται και οι ενέργειες της Ένωσης για την προώθηση της λύσης του προβλήματος της ύδρευσης των κοινοτήτων του Δυτικού Ζαγορίου που η Νομαρχία δεν δείχνει το οφειλόμενο ενδιαφέρον.

ΚΑΠΟΙΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 4η ΣΕΛ.

μέρα μὲ τὴν ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ βούϊξε ἡ ἐκκλησία ἀπὸ τὸν πολὺ τὸν κόσμο.— Ὁ ἀδερφὸς μου ὁ Μάνθος τότε, Ἀκαδημαϊκὸς πολίτης καὶ στὰ γράμματα ἀρκετὰ φτασμένος, τὸν ἀποχαιρέτησε διπλά. Τὴ μιὰ στὴν ἐκκλησιὰ καὶ στὴν ἐπίκαιρη τὴν ὥρα καὶ τὴ δεύτερη, ἐκεῖ ποὺ τὸν κατέβαζαν στὸ μνῆμα του, ποὺ ἀπὸ τὸ γραμμένο στὸ χαρτὶ λόγο του ξεχωρίσαμε τὰ λόγια τοῦτα, στὴν καθαρεύουσα γραμμένα: «...τοῦ λυγροῦ δὲ λαχών, φεῦ, ἀλλοίμονον νὰ ἐκστομήσω λαλιάν...».— Κι ἐμεῖς τὰ μικροπαίδια ἐκεῖ δίπλα, μὲ κορυφωμένη τὴν παιδικὴ μας περιέργεια, παρακολουθούσαμε μὲ ἀνεκδήλωτο δέος τὴν παγωμένη ἀλλιώτικη μορφή του. Γιατὶ διόλου δὲ μᾶς ἔφευγε ἀπὸ τὸ νοῦ τὸ πόσο χρήσιμος εἶχε φανῆ καὶ στοὺς δικοὺς μας πολλὲς φορές, στὶς ἀρρώστιες ποὺ τοὺς ἔβρισκαν καὶ κείνους.

Νά, σὰν κάποτε λιποθύμησε ἡ μάνα καὶ βρισκόταν ξερὴ κατάχαμα στὸ κατώφλι ἀπὸ τὸ χαγιάτι τοῦ σπιτιοῦ μας, ὁ Μύσιος ἦταν ἐκεῖνος ποὺ τὴ συνέφερε τότε μὲ τὸν αἰθέρα καὶ τὸ ἀνώδινο. Καὶ πόσες ἄλλες φορὲς ἀκόμα! Ἦταν πάντα τὸ δεξὶ χέρι στὴν καλὴ ὑγειά μας, ὅταν αὐτὴ σκόνταφτε κάπου. Καὶ ὅλοι στὸ χωριό, καὶ πιὸ πέρα ἀκόμα, τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν ὑπολήπτονταν πολύ.

Τάκης Δάνος

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΑΝΟΥ ΔΗΜ. ΤΖΟΒΑ: «Η Κοινοτική διένεξη του Σκαμνελιού στα 1871». Γιάννινα 1983. Σελίδες 38.

Μικρό σέ όγκο τό μέ τόν παραπάνω τίτλο βιβλίο τοῦ γνωστοῦ λογοτέχνη καί ἱστορικοῦ ἐρευνητῆ καί συγγραφέα κ. Πάνου Τζόβα, ἀλλά πολύ σημαντικό ἀπό ἱστορική ἄποψη γιά τό Ζαγόρι μας. Τή σημασία του τήν προσδίνει ὁ ἐσωτερικός πιό ἀναλυτικός τίτλος πού σημειώνεται ἀπό τό συγγραφέα ἔτσι: «Ἡ κοινοτική διένεξη τοῦ Σκαμνελιοῦ στά 1871 καί ὁ κανονισμός τῆς Κοινότητας μέ βάση τούς ἀνέκδοτους κώδικες τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων. Τό ὅλο θέμα μέ τό ὁποῖο ἀσχολεῖται τό βιβλιαράκι αὐτό, ὕστερα ἀπό ἐνημερωτικό πρόλογο, τό χωρίζει σέ τρία Κεφάλαια, γύρω ἀπό τά ὁποῖα ἀναγράφει πολλές σημειώσεις. Βέβαια τό κέντρο τοῦ βάρους τῆς ἀξίας τῆς μελέτης τοῦ κ. Τζόβα βρίσκεται στόν κανονισμό τῆς Κοινότητος τοῦ Σκαμνελιοῦ πού συντάχτηκε στά 1888, ἀλλά αἰτία γιά τή σύνταξή του ὑπῆρξε ἡ διένεξη τοῦ 1871.

Ἡ μελέτη τοῦ κανονισμοῦ αὐτοῦ δίνει πολύ χρήσιμα στοιχεῖα στόν ἀναγνώστη γιά τήν προσπάθεια πού κατέβαλαν τότε οἱ κάτοικοι τοῦ Σκαμνελιοῦ γιά τή διόρθωση τῶν θεμάτων τοῦ χωριοῦ τους. Μέ τόν κανονισμό αὐτόν ἐφαρμόστηκε ἕνα πολύ σημαντικό σύστημα αὐτοδιοίκησης τοῦ χωριοῦ τους στηριγμένο σέ δημοκρατικές ἀρχές. Ἀξιέπαινη προσπάθεια γιά δημιουργία ζηλευτοῦ νοικοκυριοῦ στά Κοινοτικά Ζητήματα. Τό βιβλιαράκι τοῦ κ. Τζόβα ἀποτελεῖ ὄχι μόνο ἕνα πολύ καλό τμῆμα τῆς ἱστορίας τοῦ Σκαμνελιοῦ κατά τά 40 τελευταῖα περίπου χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας καί μάλιστα ὕστερα ἀπό τήν κατάργηση τῶν περίφημων προνόμιων, ἀλλά εἶναι αὐτό πολύτιμο γιά μελέτη καί ἐνημέρωση κάθε μελετητῆ καί ἐρευνητῆ τῆς κατάστασης τοῦ Ζαγοριοῦ μας κατά τήν ἐποχή ἐκείνη. Πλουτίζει σημαντικά τή Ζαγορίσια βιβλιογραφία. Ἀκόμα ἡ παράθεσι πολύ πλούσιας βιβλιογραφίας καί ἀλφαβητικοῦ εὑρετήριου τό κάνουν πιό διαφωτιστικό γιά τήν ἱστορική ἔρευνα καί πολύ εὐχάριστο στό διάβασμά του.

Τόν παρακαλῶ νά δεχτεῖ τά θερμά Ζαγορίσια συγχαρητήρια καί τίς προσωπικές μου εὐχαριστίες.

Κ.Π.Λ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Οἰκολογικῆς μελέτης Ζαγορίου

Νέοι επιστήμονες - οικολόγοι, αρχιτέκτονες, βιολόγοι - θα πραγματοποιήσουν οργανωμένο πρόγραμμα για την ποιοτική αναβάθμιση του περιβάλλοντος και της ζωής σε 12 περιοχές της χώρας μεταξύ των οποίων και το Ζαγόρι με χρηματοδότηση από το Υφυπουργείο Ν. Γενιάς και Αθλητισμού.

Στο διάστημα τής εκεί παραμονής τους, τα μέλη των επιστημονικών ομάδων (καθηγητές, ελεύθεροι ερευνητές καί φοιτητές) θα μελετήσουν την κατάσταση τού φυσικού περιβάλλοντος, θα καταγράψουν τίς συνθήκες ζωής των κατοίκων καί θα εξετάσουν τις δυνατότητες ανάπτυξης τού κάθε τόπου με βασικές κατευθύνσεις την προστασία της φύσης καί της παράδοσης, αλλά καί την προώθηση τού οικοτουρισμού. Γιά δύο ως τέσσερις εβδομάδες οι «οικολογικές αποστολές» θα έχουν επαφές με τοπικούς παράγοντες, θα επισκεφθούν τα χαρακτηριστικότερα μέρη τών περιοχών μελέτης, θα συλλέξουν τις απαραίτητες πληροφορίες καί τις τελευταίες δύο ημέρες θα συζητήσουν τα πρώτα συμπεράσματα τής δουλειάς τους με τούς κατοίκους. Στή συνέχεια, θά οργανωθεί ειδική συνάντηση (πιθανώς στή Χαλκιδική, στά τέλη Σεπτεμβρίου) όπου θα παρουσιασθούν ολοκληρωμένες οι μελέτες καί οι προτάσεις γιά κάθε περιοχή. Ολα τα υλικά θα τυπωθούν καί θα τεθούν στη διάθεση τού υφυπουργείου καί τής τοπικής αυτοδιοίκησης γιά περαιτέρω αξιοποίηση.

Η ανάπλαση παραδοσιακών οικισμών καί η αξιοποίησή τους, η διερεύνηση τών υπαρχόντων φυσικών πόρων κάθε περιοχής καί η προώθηση προτύπων καλλιεργειών ή οικολογικών καί ηπίων τεχνολογικών συγκαταλέγονται στούς στόχους τού προγράμματος. Είναι, μάλιστα, χαρακτηριστικό το αντικείμενο καί η μέθοδος εργασίας τών δύο πρώτων οικολογικών αποστολών, της Χάλκης καί τηςπεριοχής Ζαγοριού —Βίκου— Αώου, πού παρουσιάζει, σήμερα, η «Καθημερινή»:

Οι δυνατότητες οικοτουριστικής ανάπτυξης, η ανάκαμψη της γεωργικής δραστηριότητας, οικόσιτης κτηνοτροφίας καί ιχθυοκαλλιέργειας καί η αξιοποίηση τών παλαιών παραδοσιακών σπιτιών με την προσέλκυση συνταξιούχων πού κατάγονται από την περιοχή είναι μερικοί από της οποίου θα μελετήσουν τα μέλη της οικολογικής αποστολής στο Ζαγόρι. Με επικεφαλής τούς κ.κ. Χατζιμπίρο φυσικό —οικονομολόγο, Λεγάκη βιολόγο —εντομολόγο καί Αράπογλου αρχιτέκτονα —γεωγράφο, μία 15μελής ομάδα θα επισκεφθεί τα 50 χωριά τής περιφέρειας καί όλη την έκταση τού Εθνικού Δρυμού Βίκου —Αώου. Οι ερευνητές από τήν Αθήνα θα συνεργασθούν με το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου καί γιά τρείς εβδομάδες θα συλλέγουν στοιχεία καί πληροφορίες. Στή συνέχεια —αφού έχουν επαφέσμε τούς κατοίκους— θα μορφοποιήσουν τίς προτάσεις τους πού θα αναφέρονται:

— Στούς χώρους οι οποίοι μπορούν να προσελκύσουν τουρίστες χάρη στη φυσική τους ομορφιά, καθώς καί την αντοχή τών οικοσυστημάτων στην περίπτωση αύξησης της ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή.

— Στις δυνατότητες ανάπτυξης χειμερινού τουρισμού, με την ίδρυση χιονοδρομικών κέντρων κ.λ.π.

— Στην αξιολόγηση τών σχεδίων της Δ.Ε.Η. γιά την δημιουργία φράγματος καί τεχνιτής λίμνης στόν Αώο

— Στη διερεύνηση τών βασικών αιτιών διατάραξης τών οικοσυστημάτων τής περιοχής.

— Στις δυνατότητες, τέλος, χρηματοδότησης των έργων από την Ε.Ο.Κ.

Τή βασική ευθύνη της όλης πρωτοβουλίας —όπως, τουλάχιστον, προκύπτει από τη σύνθεση των ομάδων— έχουν μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας (καθηγητές, συνεργάτες των Α.Ε.Ι. Αθήνας καί Θεσσαλονίκης καί φοιτητές). Το συνολικό σχέδιο ωστόσο —κι αυτό αξίζει να σημειωθεί— προβλέπει καί την συμμετοχή εργαζομένων (κυρίως οικοδόμων καί αγροτών), πού θα δώσουν τη δική τους άποψη σε επί μέρους ζητήματα τών μελετών. Η συγκρότηση των ομάδων έγινε με βάση τις προτάσεις που υπέβαλλαν οι ενδιαφερόμενοι επιστήμονες. Γιά τόν σκοπό, μάλιστα, αυτό είχαν γίνει σχετικές αιτήσεις τού υφυπουργείου Νέας Γενιάς πρός τα Α.Ε.Ι, τούς Ο.Τ.Α., τοπικούς συλλόγους κ.λ.π. Το κόστος της προσπάθειας (θα προστεθούν, πιθανότατα καί αποστολές στήν Κρήτη, Σαντορίνη, Φλώρινα, Κορινθία καί Ολυμπο) αναμένεται να ξεπεράσει τα 10 εκατομμύρια δραχμές. Τα κονδύλια αυτά θα δοθούν από το υφυπουργείο, αλλά θα διατεθούν μέσω κοινωνικών φορέων, όπως Ο.Τ.Α., αγροτικοί συνεταιρισμοί, Α.Ε.Ι., τοπικοί σύλλογοι κ.ά.

Ανταπόκριση από την «Καθημερινή»

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΖΩΚΑ

Ὁ Ξένος στὴν ξενητιὰ (καθιστικὸ)

Βούλομαι μιὰ βούλομαι δυὸ βούλομαι τρεῖς καὶ πέντε
νὰ φύγω νὰ ξενητευτῶ νὰ πάω μακρυὰ στὰ ξένα
ἀπὸ βραδὺς συντάζομαι κι' ὁ ὕπνος δὲν μὲ παίρνει,
πρωῒ πρωῒ ξεκίνησα καὶ ἡ καρδιὰ μου κλαίει
Ὅσα βουνὰ ἀπέρασα ὅλα τὰ παραγγέλνω
— Βουνὰ νὰ μὴ χιονίσετε κάμποι μὴν παχνιστῆτε
Ὅσο νὰ πάω κι' ὅσο ναρθῶ καὶ πίσω νὰ γυρίσω.
Μὰ ἡ ξενητειὰ τὸν πλάνεψε τὰ ἔρημα τὰ ξένα
κι' ἔκανε χρόνους δώδεκα καὶ μῆνες δέκα πέντε
κι' ἔπιασε μιὸ ὀμορφονιὰ νὰ πλένῃ τὰ σκουτιά του
Τάπλενε μιὰ τάπλενε δυὸ τάπλενε τρεῖς καὶ πέντε
κι' ἀπὸ τὶς πέντε κι ὕστερα βαριέται καὶ τοῦ λέει:
— Ξένεμ πάρε τὰ ροῦχα σου σύμμασε τὰ σκουτιά σου
σὲ καρτερεῖ ἡ μαννούλα σου κι' ἡ δόλια ἡ ἀδερφή σου
σὲ καρτερεῖ ἡ ἀγάπη σου δώδεκα χρόνους τώρα.

Ὁ Πρωτοτάξιδος (Καθιστικὸ τῆς ξενητιᾶς)

— Κλάψε με μάναμ κλάψεμε κλάψεμε ἀδελφές μου
καὶ σὺ πατέρα μου καλὲ δῶσε μου τὴν εὐχή σου
Θὰ φύγω θὰ ξενητευτῶ μεσ' τὴ Βλαχιὰ θὰ πάνω
— Ἔχετε γειὰ ἐσεῖς βουνὰ καὶ σεῖς κρύες βρυσοῦλες
καὶ σεῖς ξαδερφοποῦλες μου καὶ σὺ γλυκειάμ' ἀγάπη
— Θὰ φύγω αὔριο ταχειὰ τοίμασε τ' ἄλογό μου
νάχῃ στὴ σέλλα «φλοκιαστὴ» τὰ γκέμια πλουμπισμένα
τσιλικωμένα πέταλα ν' ἀστράφτουν ὅταν τρέχει.
— Ἐκεῖ στὰ ξένα σὰν βρεθῶ μηνύματα θὰ στέλνω
μὲ τὴ δροσιὰ τὴν ἄνοιξη τὴν Πάχνη τὸ χειμῶνα
καὶ μὲ τὴν Πούλια τὸ ταχὺ πριχοῦ νὰ βγῇ ὁ ἥλιος
— Παιδί μου σῦρε στὸ καλὸ σῦρε μὲ τὴν εὐχή μου
Καλὰ νὰ πᾷς καλὰ νὰ βρῇς καλὰ νὰ διαγυρίσῃς
Νὰ φέρῃς γρόσια φόρτωμα καὶ τὸ φλουρὶ Κιμέρι.
— Κι' ἐκεῖ στὰ ξένα ποὺ θὰ πᾷς νὰ μὴ μᾶς λησμονήσῃς,
μὴ σὲ πλανέψη ἡ συντροφιὰ καὶ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια.
— Καλύτερα μαννούλα μου νὰ χάσω τὴ ζωή μου,
Παρὰ νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ στὰ μακρυνὰ τὰ ξένα.
Δώδεκα χρόνια πέρασαν ἄχ πῶς περνοῦν τὰ χρόνια!!
Κανεὶς δὲν τὸν ἀντάμωσε κανένας δὲν τὸν εἶδε.
Πρῶτο φιλὶ τὸν πλάνεψε τὸ δεύτερο τὸν καίει
στὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὴ μάνα λησμονάει.

(Χορὸς κεφάτος)

Τοῦτο, τὸ μαῦρο μου μάτια
τοῦτο τὸ καλοκαιράκι
τοῦτο τὸ καλοκαιράκι
κυνηγοῦσα ἕνα πουλάκι.
κυνηγοῦσα προσπαθοῦσα
νὰ τὸ πιάσω δὲν μποροῦσα
κυνηγοῦσα κι πασκούσα
ἄχ πολὺ τὸ ἀγαποῦσα

Ὁ Κουμπάρος

Ὅλη τὴ νύχτα περπατῶ κι' ὁ νοῦς μου δὲ λαρώνει
τὴν κόρη ποὺ μὲ φίλησε θυμᾶμαι καὶ δακρύζω.
Ἔμαθα πῶς θὰ παντρευτεῖ τούτη τὴν ἑβδομάδα
θὰ πάρῃ ἀρχοντόπουλο θὰ πάρῃ τὸν ὀχτρό μου.
Ὁ δρόμος πάλι μ' ἔφερε κοντὰ στὸ μαχαλά της
βρίσκω τὴν πόρτα ἀνοιχτὴ βλέπω τὴν ἀφεντιά της
— Καλή σου μέρα κορασιὰ — καλῶς τον ξένο ποὖρθε
— Ἔμαθα πῶς παντρεύεσαι καὶ παίρνεις τὸν ὀχτρό μου.
Ἡ μάννα τἄποφάσισε κι' ὁ κύρης μου τὸ θέλει
καὶ τὴν καρδιά μου δὲ ρωτοῦν τὸ κλάμμα μου δὲν πιάννει.
— Δὲ τόχω ποὺ παντρεύεσαι δὲν εἶναι ποὺ σὲ χάνω
μὸν τόχω ποὺ μὲ κάλεσες γιὰ νὰ σὲ στεφανώσω.
Κάνω στεφάνια ἀπὸ φλουρὶ λαμπάδες ἀπ' ἀσήμι
καὶ τὸ στεφανοσκέπασμα ὅλο μαργαριτάρι.
Ἄχ! μὲ τί τὴ ποδάρια νὰ σταθῶ ὀρθὸς νὰ στεφανώσω;
μὲ τί χέρια ξερόχειρα ν' ἀλλάξω τὰ στεφάνια;
Νὰ βλέπω τὴν ἀγάπη μου ἄλλος νὰ μοῦ τὴν παίρνει.

Ἡ Κατάρα

Πέρα στὸν πέρα μαχαλὰ στὴν παρακάτω ρούγα
κάθεται μιὰ ὀμορφονιὰ μιᾶς χήρας θυγατέρα
κορίτσι κρυφαγγάστρωτο καὶ κρυφαγγαστρωμένο
ἀπὸ τὸν νιὸ πἀγάπησε καὶ ποὺ τὴν ἀπαρνήθκε.
Ἡ μάννα της ὀλημερὶς τὸν πόνο της μετράει
ὁ δύστυχος πατέρας της τὴν νύχτα ἀναστενάζει.
Κι' ἡ κόρη ἡ βαριόμαρη ἡ μικροπλανεμένη
στὸ παραθύρι κάθεται τοὺς μῆνες λογαριάζει.
— Ποιὸν μῆνα ἀγκαστρώθηκε ποιὸν μῆνα θὰ γεννήσῃ.
Σεπτέμβρη, Ὀκτώβρη δροσερὲ Νοέμβρη καὶ Δεκέμβρη
Γεννάρης μῆνας τοῦ παιδιοῦ Πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου
Φλεβάρη μῆνα ἄνοιξαν οἱ ρόγες τῶν βυζιῶν μου
γιὰ νὰ βυζάξω τὸ μωρὸ νὰ τὸ χορτάσω γάλα
— Μάη μῆνα ὁ νιὸς μὲ πλάνεψε ὁ νέος πἀγαποῦσα
Ὄντας μὲ φίλαε μοὔλεγε: «Ποτὲ δὲ σ' ἀπαρνιέμαι»
καὶ τώρα μ' ἀπαράτησε σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο.
— Θέλω νὰ τὸν καταραστῶ καὶ πάλι τὸν λυποῦμαι
τὸν ἀκριβὸς τῆς μάννας του καὶ μοναχὸς δικός μου.
Μὰ ἐγὼ θὰ τὸν καταραστῶ κι ὅτι θέλ' ἂς γίνῃ
Σὲ κυπαρίσσι ν' ἀνεβῇ νὰ μάσῃ τὸν καρπό του
κι' ἀπὸ ψηλὰ νὰ γκρεμιστῇ καὶ χαμηλὰ νὰ πέσῃ
Σὰν τὸ γιαλὶ νὰ ραϊστῇ σὰν τὸ κερὶ νὰ λιώσῃ.

Ὁ ζηλιάρης ἄρρωστος

Ἥλιε μου τί πολλάργησες; δὲν πᾷς νὰ βασιλέψῃς;
Σὲ καταριέται ἡ ἀργατειὰ κι' οἱ ξενοδουλευτάδες.
Σὲ καταριέται καὶ μιὰ γιὰ μιὰ μικροπαντρεμένη
Πὤχει τὸν ἄντρα ἄρρωστον δώδεκα μῆνες τώρα
κι' εἶναι πολὺ βαρύσθενος εἶναι πολὺ ζηλιάρης
τὴν θέλει πάντα στὸ πλευρὸ κοντὰ στὸ προσκεφάλι
νὰ τοῦ κρατάει τὸ χέρι του νὰ πιάνει τὸ κεφάλι
χαλεύει μῆλο τ' Ἀπριλιοῦ σταφύλι τὸ Γενάρη
χαλεύει ἀπὸ λαγὸ τυρὶ κι' ἀπ' ἀγριογίδι γάλα.
Κι' ἡ κόρη ἡ βαριόμοιρη ἡ μικροπαντρεμένη
ἀπὸ βραδὺς ξεκίνησε νὰ πάῃ νὰ τοῦ τὰ φέρῃ.
Ὅσο νἀνέβῃ στὸ βουνὸ νὰ κατεβῇ στὸν κάμπο
νὰ φτειάσῃ σπρούγκα τοῦ λαγοῦ ν' ἀρμέξῃ τ' ἀγριογίδι
ὁ ἄντρας ἀπέθανε χωρὶς νὰ τὸν προλάβῃ.

Ἀνθολογία Ζαγορίσιων συγγραφέων

ΚΩΣΤΑΣ Ι. ΒΑΡΖΩΚΑΣ

ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ

Ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴ ζωὴ του πρὶν τὸ 1820

Τὰ ἀρχοντικὰ τοῦ Κὺρ Ἀλέξη στὸ Καπέσοβο καὶ Σκαμνέλι — Ὁ Ἀλῆς μὲ τὸν Νοῦτσο ἐπιχειροῦν νὰ βυθομετρήσουν τὴν «Δρακόλιμνη» — Ἡ δραματικὴ ἀποτυχία — Ὁ Νοῦτσος πανίσχυρος στὰ Γιάννινα.

Συνεχίζομε τὴν περιγραφὴ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀλέξη Νούτσου, γιατὶ ὅπως εἶπα καὶ παραπάνω, ἡ ζωντανὴ παράδοση στὸ Ζαγόρι ἔχει τόσα πολλὰ νὰ μᾶς διηγηθῆ ἀκόμα.

Τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχοντικῶν του στὸ Καπέσοβο καὶ Σκαμνέλι θυμίζουν τὸ πέρασμά του. Στὸ Καπέσοβο, τὸ 1930, ἐσώζετο ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ σπίτι του. Τὸ ἀρχοντικό του στὸ Καπέσοβο πυρπολήθηκε τὸ Γενάρη τοῦ 1821, ἀπὸ στρατεύματα τοῦ Ἰσμαὴλ πασᾶ καὶ ἄτακτους Ζαγορίσιους, ποὺ συνεργάστηκαν μὲ τοὺς σουλτανικοὺς ἐνάντια στὸ Νοῦτσο καὶ τοὺς Ἀλβανοὺς συμμάχους του. Οἱ Ζαγορίσιοι αὐτοὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πασχάλη Σαντάβαρο, ἀπὸ Λάϊστα, «λιμούριαξαν» τὸ σπίτι τοῦ Νούτσου. Στὰ τελευταῖα χρόνια ἔπεσε καὶ τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ σπιτιοῦ ἢ μᾶλλον τὸ γκρέμισαν οἱ Καπεσοβῖτες γιὰ νὰ πάρουν τὰ οἰκοδομικὰ ὑλικά. Σώζεται σήμερα μιὰ ὑδροδεξαμενὴ (στέρνα) πολὺ βαθιά, ἀπὸ τὴν ὁποία ὑδρεύετο τὸ χωριό, πρὸ δέκα ἐτῶν. Τὸ ἴδιο καὶ στὸ Σκαμνέλι, μόνον ὁ περίβολος σώζεται.

Τὸ κτίριο τοῦ σπιτιοῦ στὸ Καπέσοβο, ἦταν ἕνα τεράστιο τριώροφο οἰκοδόμημα. Ὀχυρωμένο ἀπὸ τὰ τρία μέρη. Στὴν εἴσοδό του δεξιά, ἦταν ὁ πύργος - κούλια τῶν φυλαχτάδων. Εἶχε μεγάλη ἐσωτερικὴ αὐλή, βεράντες, ἐξῶστες καὶ πολλὰ πλούσια καὶ ὡραῖα διακοσμημένα μὲ ξυλόγλυπτα, δωμάτια. Ἔμοιαζε μὲ τὸ «Μαρινάτικο», ἀλλὰ δὲν τὸ ἔφθανε σὲ μεγαλοπρέπεια. Στὸ Ν.Α. μέρος, στὸν τρίτο ὄροφο, βρισκόταν ὁ «μουσαφὶρ ὀντάς», ἕνα ὑπέροχο δωμάτιο μὲ θαυμάσια θέα. Τὸ δωμάτιο αὐτὸ εἶχε ταβάνι σκαλιστὸ καὶ χρυσοστολισμένο, μὲ διάφορες παραστάσεις. Οἱ τοῖχοι εἶχαν μεγάλους «βενετσιάνικους» καθρέφτες καὶ βαρειὰ χρυσοκεντημένα παραπετάσματα. Ὅταν ὁ Ἀλῆς, πρὶν γίνη βεζύρης, ἐφιλοξενεῖτο γιὰ πολὺ καιρό, δὲν χόρταινε νὰ ἀπολαμβάνη τὴν πολυτέλεια αὐτή. Ἀργότερα ἔγινε πασᾶς τῶν Γιαννίνων καὶ ἔφτιαξε πανομοιότυπο ὀντᾶ γιὰ τοὺς φίλους του.

Στὰ σπίτια τοῦ Ἀλέξη στὸ Καπέσοβο παρέμειναν, ὅλο τὸ χρόνο, πολλοὶ συγγενεῖς του, ἐργάτες, φυλαχτάδες, καθὼς καὶ στρατιωτικὸ σῶμα ἀπὸ πενῆντα διαλεγμένα παλληκάρια, οἱ περισσότεροι Ἀλβανοί, ἄνθρωποι τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ δοκιμασμένοι σκοπευτές. Τὸ οἰκοδόμημα ἦταν ἐξωτερικὰ φρούριο, γιατὶ μόνο στὰ ἄνω πατώματα εἶχε ἐξωτερικὰ παράθυρα. Γεμᾶτο «πολεμίστρες» στὰ κυριώτερα σημεῖα, ἦταν δύσκολη κάθε ἐξωτερικὴ προσβολή. Ἄλλωστε καὶ σήμερα ἀκόμη πολλὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ μου. τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔχουν ἀκόμη «πολεμίστρες» (τὸ δικό μου ἔχει περίπου τὶς 10), γιὰ ἄμυνα ἐναντίον τῶν κλεφτῶν. Τὸ Καπέσοβο δὲν χτυπήθηκε ἀπὸ μεμονωμένους λῃστές, μόνο τὸ 1860 θέλησαν νὰ πατήσουν τὸ σπίτι τοῦ «Μπαταβάλη» καὶ ἔπαθαν πανωλεθρία καὶ δὲν ξαναπάτησαν.

Κάποτε ὁ Ἀλῆς στὸ Σκαμνέλι, εἶδε στὸ σπίτι τοῦ Ἀλέξη πολλὲς ὡραῖες γυναῖκες, οἱ ὁποῖες ἔτρεξαν νὰ καλωσορίσουν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τὸν Ἀλῆ. Οἱ γυναῖκες αὐτὲς ἦταν συγγενεῖς καὶ φίλες τῆς «Κυρὰ Φροσύνης», τῆς συζύγου τοῦ Ἀλέξη. Ὁ Ἀλῆς νόμισε ὅτι πρόκειται περὶ «θεραπαινίδων καὶ πείραξε τὸν Ἀλέξη». «Ὁ Ἀλῆς συνεχάρη τὸν Νοῦτσο, «ὡς ἔχοντα γυναῖκας πλείονας τῷ κυρίῳ» Ὅταν ἐκεῖνος τοῦ ἐξήγησε περὶ ποίων γυναικῶν πρόκειται, ὁ Ἀλῆς ζήτησε συγγνώμην καὶ τοῦ εἶπε: «Σὲ διαβάλλουν Ἀλέξη μου μὰ ἐγὼ δὲν τὰ πιστεύω».

Ὅπως εἶπα καὶ παραπάνω ὁ Ἀλέξης ἦταν μεγαλοκτηνοτρόφος, εἶχε χιλιάδες πρόβατα, ποὺ ἔβοσκαν στὰ «σπανὰ βουνὰ τῆς Τύμφης». Μὲ τὰ πρόβατα τοῦ Ἀλέξη ἔβοσκαν καὶ πολλὰ κοπάδια ἰδιοκτησίας τοῦ Ἀλῆ, τὰ ὁποῖα ἐπέβλεπαν ἄνθρωποι τοῦ Νούτσου. Ὁ Ἀλῆς πολλὲς φορὲς εἶχε ἐπισκεφθῆ τὰ μέρη ἐκεῖνα, πλὴν ὅμως δὲν εἶχε φθάσει ποτὲ στὸν «Πλόσκο», ὄνομα ὀρεινῆς τοποθεσίας, ποὺ εἶναι ἡ Δρακόλιμνη. Ἕνας παλιὸς θρῦλος ἔλεγε ὅτι, ὅποιος πατήσει τὴν λίμνη θὰ ζήση ἑκατὸ χρόνια, γιατὶ ἔχει ἑκατὸ ὀργιὲς βάθος. Ἄλλος πάλι θρῦλος ἔλεγε πὼς στὰ βάθη τῆς Δρακόλιμνης κοιμᾶται ὁ δράκος, ποὺ πολέμησε τὸν δράκο τῆς λίμνης τοῦ βουνοῦ Σμόλικας, ποὺ βρίσκεται στὴν ἀπέναντι ὀροσειρά. Ὅλα αὐτὰ εἶχαν ἐξάψει τὴ φαντασία τοῦ Ἀλῆ καὶ ὅταν ἔγινε Βεζύρης, θέλησε νὰ ἐξακριβώση τὸ βάθος τῆς λίμνης, περιοχὴ στὴν ὁποίαν ἔβοσκαν καὶ τὰ δικά του κοπάδια.

Στὶς 10 Ἰουλίου 1814 ὁ Νοῦτσος ὠργάνωσε μεγάλη ἐκδρομὴ στὴν ὁποία πῆρε μέρος καὶ ὁ Ἀλῆς, καθὼς καὶ πολλοὶ προύχοντες τῶν Γιαννίνων. Ἡ μεγάλη συνοδεία εἶχε μαζύ της πολλοὺς ἐργάτες, τέσσερες νησιῶτες, πολλοὺς στρατιῶτες, δύο βάρκες (μονόξυλα) μικρὲς γιὰ τέσσερα ἄτομα, καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα, παλαμάρια κλπ. γιὰ νὰ βυθομετρήσουν τὴν λίμνη.

Στὶς 11 Ἰουλίου ἡ συνοδεία ἀπὸ τὸ Καπέσοβο, ὅπου εἶχε φιλοξενηθῆ στὰ ἀρχοντικὰ τοῦ Κωνσταντῆ Μαρίνογλου καὶ Ἀλέξη Νούτσου, φθάνει στὶς πρῶτες στάνες, ὅπου καὶ στρατοπεδεύει, γιὰ νὰ φθάσουν καὶ οἱ τεχνικοὶ μὲ τὶς βάρκες. Δυστυχῶς ἡ πρωτοφανὴς αὐτὴ ἀπόπειρα γιὰ βυθομέτρηση τῆς Δρακόλιμνης, ἀπέτυχε οἰκτρῶς, λόγω τῆς φοβερῆς κακοκαιρίας ποὺ ἔπιασε ξαφνικὰ καὶ ποὺ χάλασε ὅλα τὰ σχέδια. «Πρωτοφανὴς θύελλα μὲ ἄφθονο χαλάζι ἄρχισε τὶς πρῶτες ἀπογευματινὲς ὧρες τῆς 11ης Ἰουλίου». Τὸ χαλάζι ἦταν τόσο πυκνὸ καὶ τόσο ἄφθονο, ποὺ ἐκάλυψε ὅλη τὴν ἔκταση σὲ πάχος τριάντα ἑκατοστῶν. Τὴν νύκτα ἔκανε φοβερὸ κρύο, ὥστε πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐργάτες νὰ πάθουν κρυοπαγήματα καὶ δυὸ νὰ πεθάνουν. Ἐπίσης πολλὰ ζῶα τῆς συνοδείας χάθηκαν καὶ πολλὰ πρόβατα σκοτώθηκαν. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ φόβησε τὸν Ἀλῆ καὶ ὅλους, ὥστε νὰ γυρίσουν στὸ Σκαμνέλι τρομαγμένοι καὶ ταλαιπωρημένοι, ὅπου παρέμειναν ἀρκετὲς ἡμέρες.

Ἄλλοι κουρασμένοι καὶ τσακισμένοι ἔφυγαν γιὰ τὰ σπίτια τους. Τὰ δύο μονόξυλα ἔμειναν ἐπὶ τόπου, τὸ ἕνα στὸ «σκοτωμένο», ὄνομα τοποθεσίας καὶ τὸ ἄλλο στὸν «Κέδρο», ποὺ καὶ σήμερα ὀνομάζεται «στὸ Μονόξ"λου».

Ἡ παράξενη αὐτὴ περιπέτεια ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση καὶ πολλὲς ἐνθυμήσεις τοῦ γεγονότος διασώθηκαν: «Θύμηση: Τὸ 1814 ὁ Βεζύρης Ἀλῆ πασᾶς σιμοιώνο ὅταν ἦρθεν εἰς τὴ Ροδόβολη, εἰς τὴν λίμνην καὶ ἤφεραι καὶ μονόξυλα ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα καὶ ὅ τοῦ θαύματος ἔπιασεν ἕνα χαλάζι ὅπου ἐξαιπάγιασαν 18 ὀνόματις καὶ ταῖλος πάντων ἔφυγαν». Ὁ Λαμπρίδης στὰ Ζαγοριακὰ Βιβλία περιγράφει τὸ γεγονός, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ μετέπειτα διαδραματισθέντα στὸ Σκαμνέλι, ὅπου ὁ Ἀλῆς ἔμεινε κατάπληκτος ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ὡραίων γυναικῶν στὸ σπίτι τοῦ Νούτσου.

Ὁ Νοῦτσος, ὅταν δολοφονήθηκε ὁ πατέρας του, ἦταν 28 ἐτῶν. Νέος καὶ μὲ πολλὲς φροντίδες συνεργάστηκε μὲ τοὺς συγγενεῖς του ἀδελφοὺς Μαρίνογλου Κωνσταντῖνον καὶ Χριστόδουλον, ποὺ ἡ γενιά τους, εἶχε δώσει πολλοὺς προεστῶτες τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ τὸ ἀρχοντικό τους, τὸ Μαρινάτικο, ἦταν ἡ ἕδρα τῆς «Ἐπιστασίας Ζαγορίου».

Οἱ δυὸ αὐτοὶ τὸν βοήθησαν πολὺ στὴν διοίκηση τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ τῆς πόλης τῶν Γιαννίνων καὶ σύγχρονα ἀνέλαβαν καὶ τὶς οἰκονομικὲς καὶ ἐξωτερικὲς ὑποθέσεις τοῦ Ἀλῆ, μέχρι τὴν στιγμὴ ποὺ ὁ Νοῦτσος παντρεύτηκε τὴν Ἀλεξάνδρα Τζαπαλάμου καὶ ἀπὸ τότε παρέδωσε τὴν προεστεία τῶν Γιαννίνων στὸν πεθερό του Σταῦρο Ἰωάννου. Ὁ Σταῦρος συνεργάστηκε καὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς Μαρίνογλου. Οἱ Κωνσταντῖνος καὶ Χρισ. Μαρίνος συνεργάστηκαν μὲ τὸν Ἀλέξη σὲ κάθε πατριωτικὴ ἐκδήλωση καὶ τὸ 1818 ἦσαν ἀπὸ τὰ κυριώτερα μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας.

Στὴν σπουδαία διαθήκη, τοῦ σοφοῦ λογίου Κώστα Γεωργίου, ποὺ γράφτηκε τὸ 1802, ὁ Νοῦτσος ἀναφέρεται «ὡς ἄρχων Λογοθέτης» καὶ

μᾶλλοῦ ὡς ἄρχων τῆς πόλεως. Σὲ ἄλλα δὲ σύγχρονα ἔγγραφα, ὡς γενικὸς Προεστὼς τοῦ Ζαγορίου καὶ ἄρχων τῆς πόλεως Ἰωαννίνων. Στὴν παραπάνω διαθήκη φαίνεται σὰν προεστὼς τοῦ Ζαγορίου ὁ «κὺρ Γεώργιος Μαρίνογλου θὰ ἀνέλαβε τὴν προεστεία, γιὰ ὡρισμένο διάστημα ποὺ ὁ Ἀλέξης βρισκόταν στὸ Ἀργυρόκαστρο.

Στὸ Ἠπειρωτικὸν Ἀρχεῖον τοῦ Σταύρου Ἰωάννου ὑπάρχει «Κῶδιξ», στὸν ὁποῖον φαίνεται ὅτι ὁ Ἀλέξης ἐπέβλεπε στὴν φορολογίαν καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν χρημάτων τοῦ Βιλαετίου καὶ τοὺς διορισμοὺς τῶν διαφόρων προσώπων σὲ διάφορες στρατιωτικὲς καὶ διοικητικὲς θέσεις. Στὸ ἔξω μέρος τοῦ βιβλίου, ὁ Σπῦρος Κολοβὸς σημειώνει: «Δεφτέρι δι' ὅσα ἐσύναξα ἀπὸ τὸ διλαγέτι καὶ ἐξώδευσα εἰς διορισμοὺς τοῦ κὺρ Ἀλέξη καθὼς ἔσωθεν φαίνεται». 1820 Ζέλοβο Σπῦρος Γραμματικός.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ὁ Νοῦτσος ἦτο παντοδύναμος στὰ Γιάννινα. Τὸ «ἄρχων Λογοθέτης» τοῦ σοφοῦ Κώστα Γεωργίου, ποὺ εἶναι πλουσιώτατος καὶ λόγιος (ἀφοῦ ἐξέδωκε δικό του τετραγλωσσολεξικό, βλέπε σχετικὴ βιογραφία Κ. Λαζαρίδη) δὲν εἶναι τυχαῖο. Στὴν Βυζαντινὴ ὁρολογία σημαίνει Πρωθυπουργὸς καὶ μὲ τέτοια πολιτικὴ δύναμη πρέπει νὰ φαντασθοῦμε τὸν Νοῦτσο στὰ Γιάννινα.

Ἡ εὐεργετικὴ δράση τοῦ Νούτσου ἐπεκτείνεται σὲ κάθε δημόσια, ἰδιωτικὴ καὶ πολιτικὴ ἐκδήλωση. Ἀδικούμενοι Ἰωαννῖται «Τοῦρκοι, Ὀβραῖοι καὶ Ρωμηοί», Ζαγορίσιοι καὶ λοιποὶ ἐπαρχιῶτες, στὸν

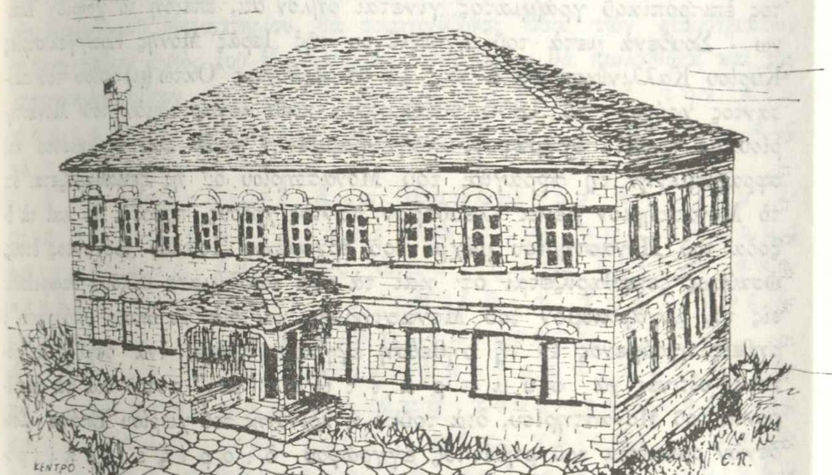

Σκίτσο - κλισὲ ιδικτησίας Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου

Νοῦτσο καταφεύγουν, γιὰ ἀπόδοση δικαιοσύνης, ὅταν, ἡ ἁρπακτικὴ διάθεση τοῦ Ἀλῆ, τῶν γιῶν του ἢ τῶν καπεταναίων του προξενοῦν ζημιὲς ἢ καταστροφές.

Ὁ Ἀλῆς μὲ τὸν πρωτόγονο χαρακτῆρα του εἶχε ὅλα τὰ προτερήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαττώματα τῆς ὁρμητικῆς φυλῆς του, γιαυτὸ πολλὲς φορὲς οἱ ἐνέργειές του ἦταν ἀλόγιστες. Εὐτυχῶς ὅμως ποὺ ὁ Ἀλέξης κατόρθωνε νὰ προλάβη, νὰ σταματήση ἢ νὰ μετριάση τὸ κακό. Τελικὲς ἀποφάσεις τοῦ Ἀλῆ ἀνετρέποντο καὶ ἀδικημένοι δικαιωνόταν καὶ πολλοὶ ἐσώζοντο ἀπὸ βέβαιο θάνατο.

Τὸ σπίτι του στὰ Γιάννινα ἦταν σωστὸ «ὑπουργεῖο», εἶχε ἑπτὰ γραμματικοὺς λέει ὁ Σ. Ἀραβαντινός, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν Κώστα Γραμματικό, τὸν Μάνθο Οἰκονόμου, τὸν Σπῦρο Κολοβό, τὸν γαλλομαθῆ Ψαλλίδα τὸν Ἀναγνώστη καὶ τὸν Στέφανο Δούκα. Ἐδῶ ἦταν τὸ κέντρο καὶ ἡ ἀφετηρία τῆς διοίκησης τοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου. Ἔμποροι, πραματευτάδες, ἐπαγγελματίες, βιοτέχνες, ὀργανωμένοι σὲ ἰσνάφια, ἀπὸ ἐδῶ ἔπαιρναν ὁδηγίες καὶ κατευθύνσεις. Ὀργανωμένα πανηγύρια, μὲ ὀργανωμένο ἐμπόριο, γινόταν σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἠπείρου, ὅπου μὲ παραδειγματικὴ τάξη καὶ ἀσφάλεια ἐπήγαιναν οἱ ἐμπορευόμενοι ὑποχρεωτικὰ πολλὲς φορές, γιὰ νὰ ἐπιτύχη ἡ ἐμποροπανήγυρις. Οἱ τιμὲς τῶν ἐμπορευμάτων ἦσαν ὡρισμένες καὶ ἡ τιμὴ τῆς «μονέδας» ὡρισμένη. Σαράφηδες καὶ ἔμποροι ἐλέγχονταν ἀπὸ ἰδιαίτερη «ἀστυνομία», γιὰ νὰ μὴν ἐκμεταλλεύονται οἱ ἀγοραστές.

Μεγάλη ἐπιρροὴ εἶχε ὁ Ἀλέξης στὶν ὅλη στρατιωτικὴ ὀργάνωση τοῦ Ἀλῆ. Ἦταν στενὸς φίλος καὶ προστάτης ὅλων τῶν ὁπλαρχηγῶν, ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ. Ἀλβανοὶ καὶ Ρωμιοὶ ἦταν τὸ ὑλικὸ τοῦ στρατοῦ. Οἱ Τοῦρκοι δὲν στρατεύονταν ἀπὸ τὸν Ἀλῆ, ἐκτὸς ἀπὸ ὡρισμένους μεγιστᾶνες, ποὺ ἦταν σταλμένοι ἀπὸ τὴν πύλη καὶ τὸν «Κεχαγιᾶ», ποὺ μόνο γιὰ ἐμφάνιση ἦταν.

Τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν ὁπλαρχηγῶν τῆς Ρούμελης, ποὺ πῆραν μέρος στὸν ἐθνικό μας ἀγῶνα, πέρασε ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ Ἀλῆ καὶ κατὰ κάποιον τρόπο βοηθήθηκε ἀπὸ τὸν Νοῦτσο. Καραϊσκάκης, Ἀνδροῦτσος, Διᾶκος, Ἴσκος, Γῶγος, Βαρνακιώτης, Πaλάσκας κλπ. καθὼς καὶ οἱ Ἀλβανοὶ Ὀμὲρ Βρυώνης, Ταχὴρ Ἀμπάζης, Ἐλμὰζ Μπέης κλπ. ὑπηρετοῦσαν ὅλοι μαζὺ τὸν Ἀλῆ, χωρὶς διάκριση ἐθνικότητας. Κάθε παλληκάρι, Ἕλληνας ἢ Ἀλβανός, ὑπηρετῶντας στὸ στρατὸ τοῦ Ἀλῆ, μποροῦσε νὰ ἐξελιχθῆ σὲ ὁπλαρχηγὸ ἂν ἦταν ἄξιος. Ἀντίθετα στὸν Ἀλῆ ἦταν δύσκολο νὰ ἀντισταθῆ κανένας. Ὅσοι θέλησαν νὰ ἀντιταχθοῦν καταστράφηκαν, ὅπως οἱ Βλαχάβας, Κατσαντώνης, Σουλιῶτες, Γαρδικιῶτες καὶ Ἀλβανοὶ τοῦ Δελβίνου καὶ Τσαμαριᾶς.

Μὲ ἰδιαίτερη συμπάθεια περιποιοῦνταν ὁ Νοῦτσος τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδροῦτσο, ποὺ ἦταν ὅπως ἔλεγε ὁ Ἀλῆς «καλὸ τυρὶ σὲ σκυλίσιο τομάρι». Ὁ Ἀνδροῦτσος ἦταν ἁρπακτικὸ στοιχεῖο καὶ ἀτίθασσος. Σὲ ἀποστολὴ στρατιωτικὴ στὸ Ἀργυρόκαστρο, ὁ Ἀνδροῦτσος ἐλήστεψε δυὸ μπέηδες καὶ ὁ Ἀλῆς ἀποφάσισε νὰ τὸν κρεμάση. «Περνῶντας ὁ Ἀλέξης Νοῦτσος πλησίον κέντρου εἰς θέσιν «Κουρμανιὸ» εἰς τὴν κεντρικὴν ἀγορὰν καὶ ἰδὼν σχοινίον κρεμάμενον ἀπὸ τῆς γνωστῆς πλατάνου, μαθὼν δὲ ὅτι πρόκειται ν' ἀπαγχονίση τὸν Ὀδυσσέα, ἐξήγαγε τὸ γιαταγάνι του καὶ ἀπέκοψε τὸ σχοινίον καὶ ἀπέστειλε τὸν δήμιον εἰς τὸν Ἀλῆν ἵνα τὸ εἴπη: ὁ Ἀλέξης δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀπαγχόνιση ἀνδρὸς ἥρωος». «Ἀλλ' ὁ ὑπὸ τῆς ἀγχόνης διασωθεὶς ἀντήμηψεν τὸν σωτῆρα ὡς ἄλλος Ἰούδας». Ὁ Μακρυγιάννης γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ γράφει: «Αὐτόν, τὸν Δυσσέα, θὰ τὸν κρέμαζε ὁ Ἀλῆς κι ὁ Νοῦτσος τὸν γλύτωσε».

Κάποτε ἄγνωστο γιὰ ποιὸ λόγο, ὁ Μουχτὰρ ἦρθε σὲ ρῆξι μὲ τὸν Νοῦτσο. Προσπάθησε νὰ ἐπιβάλη στὸν Ἀλῆ νὰ ἐνεργήση σὲ βάρος τῶν προνομίων τοῦ Ζαγορίου. Ὁ Ἀλέξης βρισκόταν στὸ Ἀργυρόκαστρο μὲ τὸν Σαλῆχ, τὸν μικρότερο γιὸ τοῦ Ἀλῆ, ποὺ εἶχε διορισθῆ διοικητὴς Ἀργυροκάστρου. Ὁ Ἀλῆς προσπάθησε νὰ ἀποκόψη ἀπὸ τὸ Ζαγόρι τὴν περιοχὴ Δολιανῶν καὶ Ρεβενίων, μὲ σκοπὸ νὰ τὰ «ζαπώση». «Ἐκάλεσεν λοιπὸν ὁ Ἀλῆς τοὺς προεστοὺς τῶν χωριῶν τοῦ Ζαγορίου νὰ ὑπογράψουν ὅτι τὰ χωριὰ αὐτὰ δὲν ἀνήκουν στὸ Ζαγόρι. Μὲ διάφορες ὑποσχέσεις ὑπέκλεψε τὴν ὑπογραφὴ καὶ ἑτοιμάστηκε νὰ ἀποσπάση τὴν περιφέρεια αὐτή». «Διὰ τὴν ἀπόσπασιν τῶν περιφερειῶν αὐτῶν, ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ προεστοὶ μηδὲ τοῦ Ἰωάννου Ρέσσου ἐξαιρουμένου. Ἐματαίωσεν ὅμως ὁ Γενικὸς Προεστώς, ὁ ὁποῖος μόλις πληροφορήθηκε τὶς ἐνέργειες τοῦ Ἀλῆ, γύρισε στὰ Γιάννινα, ὅπου ἀρνήθηκε νὰ ἐπικυρώση τὴν πρᾶξη αὐτὴ τῶν προκρίτων τοῦ Ζαγορίου, ἡ ὁποία ἔγινεν ἐν ἀπουσίᾳ του».

Ὁ Ἀλῆς συγκατετέθη νὰ ἐπιστρέψη στὴν περιοχὴ Ζαγορίου τὰ δυὸ χωριά, Δολιανὰ καὶ Ραβένια καὶ ἔτσι ἔμειναν σαράντα ὀκτὼ τὰ χωριὰ στὸ Ζαγόρι.

«Ὁ Ἀλῆς ἰδὼν τὸν Ἀλέξιον Νοῦτσον χλωμὸν καὶ ἐστενοχωρημένον ἀπὸ τὴν πρᾶξιν του αὐτὴν τῷ εἶπεν: Μπίρομ Ἀλέξη καλύτερα νὰ χάσω τὰ Γιάννινα παρὰ νὰ σὲ βλέπω χολιασμένο». (Λαμπρίδου Ἠπειρ. Μελ. τομ. Ζ')

Ἀπὸ τὸ βιβλίο «Ἀλέξης Νοῦτσος», Γιάννινα 1971

Ο κ. ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ Π.Ο.Π.Σ. ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ὁ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας μας συνταξιοῦχος ἐκπαιδευτικὸς κ. Λεωνίδας Τσαούσης κατὰ τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν πολιτικῶν Συνταξιούχων (Π.Ο.Π.Σ) ποὺ ἔγινε στὴν Ἀθήνα τὴν περασμένη ἄνοιξη, πῆρε σ' αὐτὴ μέρος σὰν ἐκπρόσωπος τῶν Πολιτικῶν Συνταξιούχων τοῦ Νομοῦ τῶν Γιαννίνων.

Σ' αὐτὴ ὁ κ. Τσαούσης τιμήθηκε μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου τῆς Συνέλευσης. Ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης καὶ συμπατριώτης μας μὲ τὴν πλούσια συνδικαλιστικὴ του πείρα, τὴ σύνεση καὶ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἤθους του, κατὰ κοινὴ ὁμολογία καὶ αναγνώριση διηύθυνε τὶς ἐργασίες τῆς Συνέλευσης κατὰ τρόπο ὑποδειγματικό. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ καὶ ἀπόσπασε τὸ θαυμασμὸ καὶ τὰ συγχαρητήρια τῶν χιλιάδων Πολιτικῶν Συνταξιούχων, ποὺ πῆραν μέρος ἢ παραβρέθηκαν στὴ Γενικὴ Συνέλευση.

Ὁ κ.Τσαούσης, ὅπως καὶ κατὰ τὰ χρόνια τῆς δασκαλικῆς του ὑπηρεσίας, ἔτσι καὶ τώρα σὰν συνταξιοῦχος ἐξακολουθεῖ νὰ τιμάει τὸ δασκαλικὸ Ἠπειρωτικὸ ὄνομα. Ἡ ἐφημερίδα μας τὸν καμαρώνει εἰλικρινὰ καὶ τὸν συγχαίρει θερμότατα.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΚΩΔΙΚΑ

τῶν Ἐπάνω Σουδενῶν τοῦ Ζαγορίου

Περιεχόμενο αὐτοῦ ἡ αὐτοδιοίκηση τῆς κοινότητος καὶ ἡ πορεία τῆς 30 χρόνια τεκμηριωμένη ἀπὸ τὸ 1832

Καὶ τὸ κεφάλαιο αὐτὸ ἀφιερώνεται στὴν Εὐαγγελίστρια, τὴ Μονὴ τῶν Σουδενῶν καὶ τοὺς στενοὺς δεσμούς της μὲ τὴν κοινότητα. Ἀναπόσπαστο κομμάτι ἡ Εὐαγγελίστρια τῶν Σουδενῶν. Τὸ κρίνουμε ἀπαραίτητο, γιατὶ στὸ τρίτο σημείωμά μας ποὺ θὰ ἐπακολουθήση θὰ γίνη εὐρὺς λόγος γιὰ τὴν Εὐαγγελίστρια, τὸ σημερινὸ καθεστώς, τὴν τύχη της κ.λ. Στὸ ἴδιο δημοσίευμα θὰ γίνη λόγος καὶ γιὰ τὸ ἄλλο Μοναστήρι τοῦ χωριοῦ, τὴν Ἁγία Παρασκευή. Εἶναι κι' αὐτὸ ἀξιόλογο Μοναστήρι μὲ λαμπρὴ ἱστορία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30ο

Σελ. 392: Κατάλογος τῶν ἱερῶν σκευῶν τοῦ Μοναστηρίου Εὐαγγελιστρίας, τὰ ὁποῖα παρέλαβεν ὁ ἡγούμενος Κύριος Καλλίνικος.

Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ μερικὰ ἐνθυμήματα, δωρεὲς τοῦ ἀειμνήστου Σουδενιώτη Νεοφύτου Δούκα, βλαστοῦ ἐκλεκτοῦ τῆς Εὐαγγελίστριας.

Σελ. 393: 1855 πεννήντα πέντε Ὀκτω(μ)βρίου 17 δέκα - ἑπτὰ Ἐπάνω - Σουδενά.

Πρᾶξις γιναμένη ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Εὐαγγελιστρίας μεταξὺ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν χωριανῶν.

Ἐθεωρήθη ὅλος ἐν γένει ὁ λογαριασμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Μοναστηρίου ἀπὸ 1854 τέσσαρα Ἰουνίου 11 ἕνδεκα καὶ εὑρέθη κατὰ τὸ κατάστιχον τοῦ Μοναστηρίου διὰ μὲν τὸν πρῶτον χρόνον μέχρι Ἰουνίου 11 1855 γρόσια δεκατέσσαρες χιλιάδες τριακόσια εἴκοσι γρ. 14320

προσετέθη εἰς τὸν λογαριασμὸν τοῦτον καὶ τὰ ἔξοδα μέχρι τῆς 17 Οκτω(μ) 1855.

Γρ. 15890

Προσετέθη ἀκόμη ἐν τῷ λογαριασμῷ καὶ τὰ ὅσα χρέη τοῦ Μοναστηρίου διὰ τὰ ἔξοδα ἔγιναν τῆς ἡγουμενίας τοῦ ἰδίου Καλλινίκου, ὡς εἶναι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Μοναστηρίου γρόσια ἓξ χιλιάδες οκτακάσια τριάντα τέσσαρα γρ. 6834

Προσετέθη ἀκόμη ὅσα εἶναι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Μοναστηρίου διὰ τὴν ἐξαγορὰν Μουλαρίων καὶ μαστορικὰ γρόσια διακόσια ἑξήντα πέντε γρ. 265

γρ. 22989

ἤτοι γρόσια τὸ ὅλον εἴκοσι δυὸ χιλιάδες καὶ ἐνακόσια ὀγδοήκοντα ἐννέα καὶ εὑρέθησαν ὅλα ταῦτα ἐξωφλι(σ)μένα μὲ τὰ ἔσοδα τοῦ μοναστηρίου τῶν δυὸ ἐτῶν, δηλ. τῶν καρπῶν καὶ ἑτέρων εἰσοδημάτων τοῦ 1854 πενήντα τέσσαρα καὶ χιλίους ὀκτακοσίους, προσέτι καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ Μοναστηρίου μέχρι τοῦ ἐρχομένου Ἰουνίου 1856 θέλουν γίνεσθαι ἀπὸ τὰ ἔσοδα ταῦτα. Ὅθεν μένει τὸ Μοναστήριον καθ' ὅλα ἐλεύθερον παντὸς χρέους καὶ ὑπόσχεται ὁ ἡγούμενος νὰ τὸ διατηρήση, ὡς τὰ ἔγγραφα μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ, καὶ πάντοτε ἄνευ χρέους, διότι ἐδόθησαν, ὡς εἴπομεν, εἰς αὐτόν, ὅλα τὰ ἔσοδα του μοναστηρίου· ἐξακαθαρίζομεν ὁ ἡγούμενος καὶ τὸ χωρίον ὅτι ὁ Μύλος εἰς Βελλὰν μένει ἐλεύθερος διὰ νὰ πληρώνεται ὑποχρεωτικῶς ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, κατὰ τὴν μεταξὺ μας συμφωνίαν μας, αἱ δύο χιλιάδες καὶ πεντακόσια γρόσια 2500 κατ' ἔτος, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ πρώτη δόσις τοῦ δευτέρου ἔτους εἶναι πληρωμένη κατὰ τὸ εἰς χεῖρας του ἀποδεικτικὸν μας.

Ἐξακαθαρίζεται προσέτι ὅτι οἱ ἴδιοι καρποὶ τοῦ ἐρχομένου ἔτους, δηλαδὴ σιτάρια καὶ ὅλαις ταῖς προϊμιαῖς καὶ τοῦ ἀραβοσίτου καὶ τὰ κρασιὰ εἰς πάντα ἐν γένει τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ ἀρχὰς ἐρχομένου ἔτους μένουσι πάντως ἐλεύθερα καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὄπισθεν συμφωνίαν καὶ θέλουν θεωρεῖσθαι εἰς νέον λογαριασμὸν τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Μοναστηρίου ὑποσχομένου τοῦ ἡγουμένου Κυρίου Καλλινίκου νὰ δεχθῇ ἐπιτρόπους ἐπ' αὐτῶν συνεργαζόμενος καὶ συμπράττων μετ' αὐτῶν καὶ βαστῶν πάντοτε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐπίτροποι λογαριασμὸν λεπτομερῆ τῶν εἰσοδημάτων, καὶ πωλῶν πάντοτε μετὰ τῶν ἐπιτρόπων, οἵτινες θέλουν εἶσθαι χωριανοὶ Ἐπάνω - Σουδενῖται ἐκπληροῦντες ὅ,τε ἡγούμενος καὶ οἱ χωριανοὶ ἐπίτροποι πᾶν ὅ,τι συμφέρει τὸ Μοναστήριον καὶ ὑπασχόμενοι κατ' ἔτος νὰ δίδωσι τακτικὸν λογαριασμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Μοναστηρίου εἰς τοὺς χωριανούς.

1855 Οκτω(μ)βρίου 17 Ἐπάνω Σουδενά.

Προσθέτομεν ἀκόμη ὅτι ὅλα τὰ πράγματα τοῦ Μοναστηρίου κινητὰ καὶ ἀκίνητα κατὰ τὰς ὑπογεγραμμένας σημειώσεις ἔμειναν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγουμένου καὶ πάντοτε δι' αὐτοῦ θὰ δίδη λόγον καὶ ἀμέσως ἐγγύησιν δι' αὐτά.

1855 Ὀκτω(μ)βρίου 17 Ἐπάνω Σουδενά. Εὐαγγελίστρια,
ἡγούμενος Εὐαγγελιστρίας Καλλίνικος
βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν

1855 Ὀκτω(μ) 17 δεκα - επτά. Προσέτι καλὴν διατήρησιν τῶν σφακτῶν, τὰ ὁποῖα ἐμετρήθησαν σήμερον καὶ εἶναι ἑκατὸν σαράντα πέντε 145 βόϊδια δύο· δύο μουλάρια παλαιά, ἓν ἕτερον ξεσαμάρωτον, ἓν ἄλλο σαμαρωμένον, δύο φοράδες εἰς Νεγράδες, ἓν δαμάλι εἰς Νεγράδες, τρεῖς γελάδες μεσακιαῖς εἰς Παρδάλην, Χαβελοῦ καὶ .... καὶ τέσσαρες γελάδες εἰς τὸ Μοναστήρι καὶ τριάντα ἕνα κργιὰ μελίσσια.

Σελ. 396: 1856 Μαΐου 20 Ἴσον ἀπαράλλακτον. Διὰ τοῦ παρόντος ἐπιτροπικοῦ γράμματος γίνεται δῆλον ὅτι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον Ἐπάνω - Σουδενὰ μετὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Εὐαγγελιστρίας Κυρίου Καλλινίκου κατὰ τὰς 17 παρελθόντος Ὀκτω(μ)βρίου τοῦ παρελθόντος χρόνου τοῦ 1855 ἐθεώρησαν κάθε λογαριασμὸν τοῦ Μοναστηρίου μὲ πρᾶξιν ἔγγραφον ὑπογεγραμμένην παρὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ σφραγισμένην τῇ σφραγῖδι τοῦ Μοναστηρίου δι' ἧς ξεκαθαρίζεται ὅτι τὸ Μοναστήριον μένει ἐλεύθερον παντὸς χρέους, προσέτι δὲ καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ Μοναστηρίου μέχρι τοῦ ἐρχομένου Ἰουνίου τρέχοντος ἔτους ὡσαύτως ξεκαθαρίζεται ὅτι καὶ τὰ νέα εἰσοδήματα θέλουν θεωρεῖσθαι εἰς τὸν λογαριασμὸν τοῦ Μοναστηρίου, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ὑπόσχεται ὁ ρηθεὶς ἡγούμενος ἐν τῇ ρηθείσῃ ἐγγράφῃ πράξει, νὰ δεχθῇ ἐπιτρόπους, οἵτινες νὰ συμπράττωσι μετ' αὐτοῦ διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Μοναστηρίου, διὰ τοῦτο ἡ κοινότης τοῦ χωρίου Ἐπάνω - Σουδενῶν συνεπεία τοῦ ρηθέντος ἐγγράφου διορίζει ἐπιτρόπους τοῦ Μοναστηρίου δι' ἓν ἔτος ἀρχόμενον ἀπὸ Α' Ἰουνίου τοὺς Κυρίους Ἀναγνώστην Δούβλη, Ἰωάννην Τσοβάνον, Λάζον Καφώφα καὶ Σπυρίδωνα Πριμηκύρην, οἵτινες παρακαλοῦνται ἐκ μέρους τῆς κοινότητος νὰ δεχθῶσι τὸ βάρος αὐτὸ ὑποφαινόμενοι μὲ τὰς ἰδίας ὑπογραφὰς των εἰς τὸ παρὸν ἔγγραφον ἐνεργοῦντες ἐν καθαρότητι καὶ ἁγνοίᾳ, ἔχοντες βοηθὸν εἰς πᾶς πράξεις των τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἥτις θέλει πληρώσει τοὺς κόπους των ὡς ἀκολούθως:

Α' Νὰ θεωρήσωσι εὐθὺς τὰ Ἱερὰ σκεύη μετὰ τοῦ ἡγουμένου διὰ νὰ εὕρωσι αὐτὰ σωστὰ κατὰ τοὺς καταλόγους καὶ νὰ ἀφήσωσι αὐτὰ ἐντὸς τοῦ Μοναστηρίου εἰς ἀσφαλὲς μέρος πρὸς καλὴν διατήρησιν αὐτῶν.

Β' Νὰ καταγράψωσι ὀνομαστικῶς τὰ χαλκώματα τοῦ Μοναστηρίου καὶ νὰ σημειώσωσι τὸ ὅλον, ὅσον ζυγίσουν.

Γ' Νὰ θεωρήσωσι ἀμέσως πᾶν ὅτι ἔχει τὸ Μοναστήριον εἰς ἀποθήκην, μαλλιά, βούτυρα καὶ ἄλλα καὶ νὰ τὰ καταγράψωσι ἕκαστον μέρος εἰς τὸ βιβλίον του αὐτοί τε δηλαδὴ καὶ ὁ ἡγούμενος.

Δ' Νὰ μετρήσωσι καὶ καταγράψωσι ὅλα τὰ ζωντανὰ τοῦ Μοναστηρίου καὶ τὰ Μελίσσια.

Ε' Νὰ λάβωσι φροντίδα διὰ νὰ ἐσοδιάσωσι τὰ νέα γεννήματα τοῦ Μοναστηρίου καὶ νὰ θέσωσι αὐτὰ εἰς τὰ Μαγαζία, ἀφοῦ καλῶς τὰ ζυγίσωσι, τὸ αὐτὸ ἐννοεῖται καὶ διὰ τὰ ἀραβόσιτα καὶ κρασιὰ καὶ πᾶν ὅ,τι εἶναι τὸ δίκαιον τοῦ Μοναστηρίου, διὰ τὰ ὁποῖα οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος νὰ φυλάξωσι τακτικὴν καταγραφήν. Τὰ δὲ μαγαζία θέλουν κλείσει μὲ ἰδιαίτερα κλειδιὰ ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ ἐπίτροποι.

ΣΤ' Ἐκ τῶν νέων γεννημάτων νὰ διο-

ρίσωσι οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος ἓξ ἕως ὀκτὼ φορτώματα διὰ νὰ δίδωνται ἐλεημοσύνη εἰς διαλείμματα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, μετὰ δὲ τοῦτο θέλουν ἀποφασίσει τὴν οἰκονομίαν τοῦ Μοναστηρίου εἴς τε τὰ γεννήματα, τὰ κρασιὰ καὶ τὰ λοιπά, καὶ νὰ κανονίσωσι καὶ τὰ λοιπὰ ἔξοδα τοῦ Μοναστηρίου, τὰ ὁποῖα, ὅταν ὑπερβαίνουν τὰ γρόσια...... (δὲν ἀναφέρεται τὸ ποσὸ) θέλουν γίνεσθαι εἰς γνῶσιν τῶν ἐπιτρόπων.

Ζ' Ὅσα τῶν γεννημάτων καὶ ἄλλα εἰσοδήματα τοῦ Μοναστηρίου περισσεύσωσι οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος θέλουν πωλεῖ ταῦτα πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Μοναστηρίου καὶ τὰ χρήματα ἅμα συγκεφαλαιωθῶσι ἀρκετὰ θέλουν τὰ δανείζει εἰς ἀσφαλῆ μέρη ἢ θέλουν ἀγοράζει κτήματα τοῦ Μοναστηρίου, ἅτινα νὰ δίδωσι ὠφέλειαν.

Η' Σελ. 397: Οἱ ἐπίτροποι ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἡγουμένου δύνανται νὰ ἐνεργῶσι, ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τῶν συναδέλφων αὐτῶν, δύνανται οἱ ἄλλοι μετὰ τοῦ ἡγουμένου νὰ ἐνεργῶσι τὰ συμφέροντα τοῦ Μοναστηρίου.

Θ' Οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος θέλουν βαστᾷ ἀνὰ ἓν βιβλίον χωριστόν, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ φυλάττωσι λογαριασμὸν τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων τοῦ Μοναστηρίου, θὰ σαφηνίζωσι ὅσα τῶν εἰσοδημάτων θὰ γίνη χρῆσις ἐντὸς τοῦ Μοναστηρίου καὶ ὅσων θὰ πωληθῶσι καὶ τὸν λογαριασμὸν τοῦτον θὰ τὸν δίδωσιν εἰς τὴν κοινότητα τοῦ χωρίου Ἐπάνω - Σουδενῶν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους.

Ι' Ἡ κοινότης ἅμα ἀρχομένου ἑτέρου ἔτους θέλει φροντίσει νὰ διορίση ἄλλους ἐπιτρόπους, ἂν ὅμως ἀμελήση, θέλουν ἀκολουθήσει οἱ ἴδιοι μὲ τὰ ἴδια χρέη ἕως ὅτου νὰ διορισθῇ ἄλλη ἐπιτροπή.

Διὸ ἐγένετο τὸ παρὸν ἐπιτροπικὸν γράμμα ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τοὺς εὑρεθέντας χωριανοὺς καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τῶν ἐπιτρόπων, ἀντεγράφη δὲ καὶ εἰς τὸ κοινὸν τῆς Χώρας κατάστιχον, εἰς ὃ καὶ ὑπεγράφησαν οἱ ρηθέντες ἐπίτροποι.

Θέλουν νὰ ἀντιγράφει δὲ οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος τὸ παρὸν γράμμα καὶ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Μοναστηρίου 1856, Μαΐου 20 Ἐπάνω - Σουδενά.

1) Οἰκονόμος	13) Γούλας Λάμπρου Πόντικας
2) Σακελλάριος	14) Ἰωάννης Π. Μπίλιου
3) Ἀναγνώστης Ιω. Δούβλη	15) Ἰωάννης Α. Σαμαρᾶς
4) Νικόλαος Ιω. Δούβλη	16) Λάμπρος Χριστοδούλου
5) Χριστόδουλος Γεωργίου	17) Ἰωάννης Ζορδούμης (Τσοβάνος)
6) Σπυρίδων Πριμηκύρης	
7) Ι. Α. Γερούκας	18) Γεώργιος Παν. Καραντάνης
8) Χριστόδουλος Τσάμης	19) Μιχαὴλ Σακελλαρίου (Τουρτούρης)
9) Μιχαὴλ Παρδάλης	
10) Ἀδαμάντιος Οἰκονόμου	20) Διαμάντης Σταύρου
11) Μιχαὴλ Πασχάλης	21) Μάνθος Π. Μίσιου
12) Λάμπρος	22) Ἰωάννης Τσανακόπουλος

Τὸ πρωτότυπον τοῦ παρόντος ἐδόθη παρὰ τῶν ἐπιτρόπων εἰς χεῖρας τοῦ Κυρίου Ἀναγνώστη Δούβλη διὰ νὰ φυλάττεται, ἡμεῖς δὲ ὑποφαινόμεθα ὡσαύτως καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι ἔλαβε αὐτὸ

1866· Μαΐου Ἐπάνω - Σουδενά

Ἀναγνώστης Ἰω. Ντούβλη ἔλαβον τὸ πρωτότυπον εἰς χεῖρας μου

Ἰωάννης Ζορδούμης (Τσοβάνος)

....

Λάζαρος Ι. Καφώφα

Σπυρίδων Πριμηκύρης

1856 Ἰουνίου Α. Εὐαγγελίστρια

Συνελθόντες οἱ ἐπίτροποι εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐπαρρησίαν εἰς τὸν ἡγούμενον Κύριον Καλλίνικον τὸ παρὸν ἐπιτροπικὸν γράμμα, ὅπερ ἀναγνωσθὲν καὶ καλῶς θεωρηθὲν παρ' αὐτοῦ, ἐνεκρίθη καὶ ἰδοὺ ἀκολούθως ὑπογράφεται ἰδιοχείρως.

Ἐσυμφωνήθη μόνον καὶ τὸ ἰδιαιτέρως κατ' αἴτησιν τοῦ ἡγουμένου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπιτρόπων ὅτι ἡ ἐκκλησία ἔχει εἰσόδημα ἐναγόμενον εἰς τὴν ἱεροπραξίαν τοῦ ἡγουμένου νὰ εἶναι διὰ λογαριασμόν του, ἐξαιρουμένων ἐκείνων, ἅτινα ἀφιεροῦνται τῇ ἐκκλησίᾳ, καθ' οιονδήποτε καιρὸν καὶ κατὰ τὴν μνήμην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, αὐτὰ λέγομεν θέλουν εἶσθαι ὡς Κύριον εἰσόδημα τοῦ μοναστηρίου καὶ ἰδοὺ ὑποφαίνεται καὶ ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ ἐπίτροποι.

Ὁ ἡγούμενος τῆς Εὐαγγελιστρίας Καλλίνικος βεβαιῶ

Σελ. 398: Πράξεις τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Μοναστηρίου κατὰ τὴν ὄπισθεν ἔννοιαν τοῦ ἐπιτροπικοῦ γράμματος ἐθεωρήθησαν τὰ ἱερὰ σκεύη κατὰ τοὺς ὄπισθεν καταλόγους καὶ εὑρέθησαν σωστὰ μέν, ἐλλείπει δὲ μισὴ λίτρα ἐκ τῶν ταγμάτων, ἕνα πηρούνι ἀσημένιο καὶ ἓν φόρεμα βλάχικον. Εὑρέθησαν δὲ περιπλέον ἓν ζευγάρι τσαπράκια ἀργυρᾶ καπνισμένα καὶ ὀλίγα ἄλλα ἀσήμια τρία ζευγάρια τσίγκρια;; καὶ τρία ζευγάρια φῶλες;;

Σελ. 399: 1856 Ἰουνίου 5 Ἐπάνω - Σουδενά

Πρᾶξις γενναμένη ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς Εὐαγγελιστρίας Μοναστηρίῳ μεταξὺ τοῦ ἡγουμένου Κυρίου Καλλινίκου καὶ τῆς διωρισμένης παρὰ τῆς κοινότητος τοῦ χωρίου Ἐπάνω - Σουδενῶν Ἐπιτροπῆς.

Ἐπειδὴ τὸ χωρίον Ἐπάνω - Σουδενὰ συνεπείᾳ τῆς ἀπὸ 17 Ὀκτω(μ) τοῦ 1855 ἐγγράφου ἐσφραγισμένης πράξεως παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Εὐαγγελιστρίας Κυρίου καὶ τοῦ ρηθέντος χωρίου ἐδιωρίσθησαν ἐπίτροποι τοῦ Μοναστηρίου οἱ ὑποφαινόμενοι, οἵτινες συνελθόντες εἰς τὸ Μοναστήριον καὶ συσκεφθέντες μετὰ τοῦ ἡγουμένου περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Μοναστηρίου, ἔπραξαν ὡς ἀκολούθως σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπιτροπικοῦ γράμματος, ὅπερ ἐξέδωκε ἡ κοινότης τοῦ χωρίου Ἐπάνω - Σουδενῶν καὶ ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῶν ἐπιτρόπων ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 Μαΐου 1856.

● Ἐθεώρησαν μετὰ τοῦ ἡγουμένου τοὺς ὑπογεγραμμένους καταλόγους καὶ τὰ ἄφησαν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγουμένου ἐντὸς τοῦ Μοναστηρίου.

● Κατέγραψαν ὅσα χαλκώματα ἦσαν παρόντα τὰ δὲ ἄλλα ὡς κρυμμένα ἄφησαν νὰ καταγράψωσι εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν.

● Ἐθεώρησαν καὶ κατέγραψαν τὰ εἰς ἀποθήκην μαλλιά, βούτυρα καὶ λοιπά.

● Ἐμέτρησαν τὰ ζωντανὰ καὶ δι' ὅσα ἐν τῷ βιβλίῳ εἶναι γραμμένα καὶ ὑπογεγραμμένα.

● Τὴν δὲ ἐσοδείαν τῶν γεννημάτων ἀπεφάσισαν οὕτως, νὰ μείνουν ἐλεύθερα εἰς ἀποθήκην ὅσα γεννήματα χρειάζονται διὰ ὑπηρεσίαν τοῦ Μοναστηρίου κατὰ τὴν φαμηλίαν, νὰ διορισθοῦν τὰ ὀκτὼ φορτώματα γέννημα διὰ τὴν ἐλεημοσύνην. Τὰ δὲ περισσεύοντα νὰ κλεισθῶσι καὶ ὁπόταν εἶναι ἁρμοδία περίστασις νὰ πωληθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ λαμβανόμενα χρήματα νὰ τίθενται εἰς Κουρβανᾶν, ὅστις νὰ εἶναι καὶ πότε μὲν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγουμένου, νὰ εἶναι δὲ κλεισμένος καὶ σφραγισμένος καὶ ἐκ τῶν δυὸ μερῶν νὰ φυλάττεται ἔγγραφος ὑπογεγραμμένη Κάσσα, καὶ κάθε μῆνα νὰ ἀνοίγεται ὁ Κουρβανᾶς διὰ νὰ λογίζωνται τὰ εἰσβαλλόμενα καὶ ἐξερχόμενα διὰ τὸ σωστὸν τοῦ λογαριασμοῦ καὶ πάλιν νὰ κλείνεται καὶ νὰ σφραγίζεται, ὡς εἴπομεν.

Τὰ δὲ ἔξοδα τοῦ Μοναστηρίου θέλουν γίνεσθαι παρὰ τοῦ διακόνου Γαβριήλ, εἰς ὃν δίδοντες οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος κατὰ μῆνα ποσόν τι χρημάτων ἐπιστατοῦντος τοῦ ἡγουμένου διὰ τὴν οἰκονομίαν νὰ ἐξοδεύη ἐξ αὐτῶν· ὑποχρεοῦται ὁ Γαβριὴλ ὅμως νὰ δίδη κατὰ μῆνα λογαριασμὸν τῶν ἐξόδων, ἅτινα κατ' ὄνομα θέλουν ἀντιγράφεσθαι εἰς κατάστιχον παρὰ τῶν ἐπιτρόπων καὶ τοῦ ἡγουμένου καὶ ὅλη ὁμοῦ ἡ ποσότης θέλει περνᾶται αὐστηρὰ εἰς Κάσσα τοῦ Κουρβανᾶ πρὸς γενικὴν περίληψιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

Σελ. 400: Ὅταν ἡ Κάσσα τοῦ Μοναστηρίου ἔχει χρήματα ἐν ἀργίᾳ, θέλουν τοκίζει τὰ χρήματα ταῦτα οἱ ἐπίτροποι καὶ ὁ ἡγούμενος ἢ θέλουν ἀγοράζει κανὲν κτῆμα ὠφέλιμον.

Ἐσυμφωνήθη μεταξὺ τῶν ἐπιτρόπων καὶ τοῦ ἡγουμένου Κυρίου Καλλινίκου ὅτι τὸ κυτίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντα τὰ ἄλλα ὅσα ἀφιεροῦνται ἀποβλέποντα τὴν ἐκκλησίαν (ἐξαιρουμένην ἐκείνων, ὁποῦ ἀνήκουσι εἰς τὴν Ἱεροπραξίαν τοῦ ἡγουμένου, ἅτινά εἰσι ἰδικά του) θέ-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 15

ΧΛΩΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΟΥΚΟΥΛΙΟΥ - ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΒΙΚΟΥ

Στὸ πρόγραμμα τῶν «Ἠπειρωτικῶν '83» τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν περιλαμβάνεται καὶ ἔκθεση Χλωρίδας Ζαγορίου — Βίκου τοῦ συνεργάτου μας βοτανολόγου κ. Κώστα Λαζαρίδη.

Γι ὅσους θὰ ἐπισκευθοῦν τὴν ἔκθεση παρουσιάζουμε σύντομα κατατοπιστικὰ στοιχεῖα τῆς συλλογῆς:

Θὰ ἀποτελοῦσε ἀπὸ μέρος μου μεγάλο καὶ ἀδικαιολόγητο θράσος νὰ διατηρῶ τὴ σφαλερὴ γνώμη, ὅτι ἡ βοτανικὴ μου συλλογὴ ἀνταποκρίνεται καθὼς πρέπει ἀπὸ ἐπιστημονικὴ ἄποψη πρὸς τὸν τίτλο της. Καὶ τοῦτο, γιατί, καθὼς εἶναι γνωστό, δὲν κατέχω τὶς εἰδικὲς ἐπιστημονικὲς γνώσεις ποὺ χρειάζεται μιὰ τόσο λεπτὴ ἐργασία.

Δάσκαλος ὑπηρέτησα στὴ ζωή μου γιὰ 40 σχεδὸν χρόνια. Ὅταν ἦρθε καὶ γιὰ μένα, ὅπως γιὰ ὅλους τοὺς δημόσιους ὑπάλληλους, τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου», ἀποφάσισα νὰ γυρίσω σὰν συνταξιοῦχος πιὰ στὸν τόπο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ξεκίνησα, στὸ χωριό μου τὸ Κουκούλι τοῦ Ζαγοριοῦ, γιὰ νὰ περάσω τὴν τρίτη καὶ τελευταία ἡλικία τῆς ζωῆς μου. Θεώρησα ὅμως χρέος μου νὰ ἀσχοληθῶ σὰν συνταξιοῦχος, ὅσο οἱ μικρὲς μου δυνάμεις τὸ ἐπιτρέπουν, μὲ τὰ ζητήματα τῆς λαογραφίας, τοῦ Ζαγοριοῦ μας καὶ γενικότερα τῆς παραδοσιακῆς μας κληρονομιᾶς, γιὰ τὴν ὁποία τόσος γίνεται λόγος στὶς μέρες μας.

Στὰ πλαίσια τῶν πνευματικῶν μου αὐτῶν ἀσχολιῶν ἀνάγεται καὶ ἡ ταπεινὴ προσπάθειά μου νὰ καταγίνω κατὰ τρόπο ἐρασιτεχνικὸ μὲ τὴν ἔρευνα καὶ τὴ μελέτη τῆς χλωρίδας τῆς περιοχῆς του χωριοῦ μου καὶ τῆς πολὺ κοντὰ μὲ τὸ Κουκούλι ξακουστῆς χαράδρας τοῦ Βίκου, καὶ νὰ καταρτίσω τὴ βοτανικὴ μου συλλογή, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ παρουσιάζονται στὰ «Ἠπειρωτικὰ 83» κατὰ δειγματοληπτικὸ τρόπο μερικὰ στοιχεῖα.

Ἡ ἀσχολία μου μὲ τὴ βοτανολογικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη μπορεῖ νὰ χωριστεῖ ἱστορικὰ σὲ δυὸ περιόδους. Τὴν πρώτη, ὅταν ὑπηρετοῦσα δάσκαλος στὸ Κουκούλι καὶ καλλιεργούσαμαν μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολειοῦ ἕναν πολὺ καλὸ σχολικὸ κῆπο (1932—1940) καὶ τὴ δεύτερη κατὰ τὰ συνταξιουχικά μου χρόνια ἀπὸ τὸ 1961 καὶ ὕστερα, ποὺ παραμένω μόνιμα στὸ Κουκούλι. Ἀπὸ τὴν πρώτη περίοδο δὲν ἔμεινε τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ μικρὴ σχετικὴ πεῖρα ἀπὸ βοτανικὴ ἄποψη, ἐξαιρετικὴ ὅμως ἡ διαπίστωση γιὰ τὴ μεγάλη χρησιμότητα ἀπὸ παιδαγωγικὴ ἄποψη τῆς καλλιέργειας σχολικοῦ κήπου. Κατασταλαγμα τῆς ἐργασίας μου ἐκείνης ὑπῆρξεν ἕνα σχετικὸ βιβλιαράκι ἀπὸ 120 σελίδες μὲ τίτλο «Περὶ Σχολικοῦ Κήπου», ποὺ τυπώθηκε στὰ 1949 καὶ ποὺ σήμερα δὲν ὑπάρχει.

Κατὰ τὴ δεύτερη περίοδο ἡ βοτανολογικὴ ἔρευνα καὶ κατὰ συνέπεια καὶ ὁ καταρτισμὸς βοτανικῆς συλλογῆς, ἄρχισε ἀπὸ τὸ 1963, δηλαδὴ πρὶν εἴκοσι χρόνια, στὰ πλαίσια, καθὼς σημειώθηκε παραπάνω, τῶν λαογραφικῶν μου ἀσχολιῶν καὶ μέσα στὴν ἐπιδίωξή μου νὰ γνωριστεῖ καλύτερα ἡ περιοχὴ τοῦ χωριοῦ μου καὶ τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου. Δὲν μπορῶ νὰ μὴ σημειώσω μὲ κάποια συγκίνηση καὶ εὐγνώμονη ἐνθύμηση τὴ συμπαράσταση καὶ πολύτιμη βοήθεια ποὺ εἶχα κατὰ τὸ πρῶτο ξεκίνημά μου ἀπὸ τὸ γεωπόνο τῆς περιοχῆς τοῦ Ζαγορίου τὸν ἀλησμόνητο Γιάννη Μαλδογιάννη (Μπαριμπαγιάννη) ποὺ εἶχε τὴν ἕδρα του στὴ Μπάγια (Κήπους).

Γιὰ τὸν καταρτισμὸ τῆς συλλογῆς μου χρησιμοποίησα καὶ χρησιμοποιῶ βασικὰ τὰ συγγράμματα τοῦ Γάλλου βοτανολόγου GASTON BONNIER, σὲ συνδυασμὸ πάντοτε μὲ τὰ ἐπιστημονικὰ ἔργα Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐπιστημόνων (Κων. Γκανιάτσα, Χαρ. Διαπούλη, OL. POLUNIN, Δημ. Καββάδα, τὶς ἐκδόσεις τοῦ Βοτανικοῦ Μουσείου Γουλανδρῆ, τὰ βιβλία τοῦ Γιώργου Σφήκα καὶ ἄλλων.

Κατὰ τὸν Καθηγητὴ τῆς Βοτανολογίας Χαρ. Διαπούλη: «Ἡ Ἑλληνικὴ χλωρὶς ἀποτελεῖται ἐκ 4.600 περίπου αὐτοτελῶν εἰδῶν, ἐξ ὧν πτεριδόφυτα 52, γυμνόσπερμα 23, ἀγγειόσπερμα μονοκοτυλήδονα 705, καὶ ἀγγειόσπερμα δικοτυλήδονα 3.800». Ἡ δική μου βοτ. συλλογὴ ἀπὸ τὴν ὁποία παραθέτονται δειγματολογικὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἄτομά της, καὶ που στοχεύει νὰ δόσει μὲ ἁπλὸ τρόπο μερικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴ χλωρίδα τοῦ χωριοῦ μου καὶ τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου, ἀποτελεῖται ἀπὸ 1005 δικοτυλήδονα φυτά, 198 μονοκοτυλήδονα, καὶ 16 κρυπτόγραμμα. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ μέχρι τὸ 1982. Ἡ ἔρευνα συνεχίζεται. Ἔχω διαπιστώσει ὅμως πὼς μὲ κάποια πιὸ συστηματικὴ ἔρευνα καὶ μεγαλύτερη ἐπιστημονικὴ προσπάθεια εἶναι δυνατὸ νὰ βρεθοῦν καὶ νὰ καταγραφοῦν στὸν ἴδιο χῶρο περισσότερα ἀπὸ 1.500 εἴδη. Πρέπει αὐτὰ νὰ πλησιάσουν τὸν ἀριθμὸ τῶν 2.000.

Καθὼς εἶναι γνωστό, ἀπὸ τὰ πολὺ ἀρχαῖα ἀκόμα χρόνια ὅσοι ἀσχολήθηκαν μὲ τὴ βοτανολογία ἔχουν κατατάξει κι' ἔχουν ταξινομή-

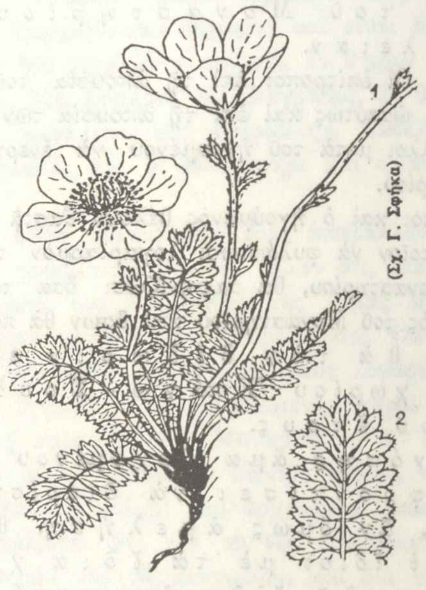

1. Τὸ κατώτερο τμῆμα στολονίου.
2. Ἀνώτερο τμῆμα φύλλου.

LILIUM CHALCEDONICUM: Ο κόκκινος κρόκος των βουνών μας

σει κατὰ διάφορους τρόπους τὰ ἀντικείμενα τοῦ φυτικοῦ βασίλειου. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ σημειώνω μιὰ ἁπλὴ γενικὴ ταξινόμηση καὶ κατάταξη τῶν φυτῶν ποὺ ἀναγράφει ὁ GASTON BONNIER στὰ συγγράμματά του, ποὺ καθὼς σημείωσα ἔχω καὶ ἐγὼ γιὰ βασικὸ ὁδηγό μου. Ἤτοι:

1. ΦΑΝΕΡΟΓΑΜΑ: (Φυτὰ μὲ λουλούδια)
2. ΚΡΥΠΤΟΓΑΜΑ: (Φυτὰ χωρὶς λουλούδια)

Τὰ ΦΑΝΕΡΟΓΑΜΑ πάλι χωρίζονται σέ:

1. ΑΓΓΕΙΟΣΠΕΡΜΑ: (Λουλούδια μὲ στίγματα)
2. ΓΥΜΝΟΣΠΕΡΜΑ: (Λουλούδια χωρὶς στίγματα)

Τὰ ΑΓΓΕΙΟΣΠΕΡΜΑ δὲ τὰ κατατάσσουν σὲ δυὸ κατηγορίες, ἤτοι:

1. ΔΙΚΟΤΥΛΗΔΟΝΑ καὶ 2. ΜΟΝΟΚΟΤΥΛΗΔΟΝΑ.

Ἐγὼ γιὰ τὸν καταρτισμὸ τῆς συλλογῆς μου ἀκολούθησα τὴν πρόχειρη καὶ εὔκολη κατάταξη τῶν φυτῶν σὲ οἰκογένειες. Ὁ GAQTON BONNIER ἀνεβάζει γενικὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν οἰκογενειῶν τῶν φυτῶν σὲ 149. Δὲ συμφωνοῦν ὅμως μ' αὐτὸν ὅλοι οἱ βοτανολόγοι ἐπιστήμονες. Μερικοὶ ἀναγράφουν καὶ «ὑπο—οἰκογένειες». Κάθε οἰκογένεια ἀποτελεῖται ἀπὸ γένη καὶ κάθε γένος σὲ εἴδη. Ἀλλὰ καὶ στὸ ζήτημα αὐτὸ πάλι δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία ἀνάμεσα στοὺς ἐπιστήμονες, γιατί σημειώνονται ἀπὸ πολλοὺς «ὑπὸ—εἴδη» καὶ «ὑπὸ—γένη» κ.λ.π.

Ἀπὸ τὶς 149 οἰκογένειες ποὺ σημειώνει ὁ GASTON BONNIER ἐγὼ βρῆκα καὶ ἔχω στὴ συλλογή μου ἀντιπρόσωπους ἀπὸ 97 μόνο οἰκογένειες. Δὲν βρῆκα ἀντιπρόσωπους ἀπὸ 52 οἰκογένειες. Δὲν ἔχω π.χ. στὴ συλλογή μου φυτὰ ποὺ νὰ ἀνήκουν στὴν οἰκογένεια τῶν ηυνόδεντρων καὶ ἄλλων φυτῶν ποὺ δὲν εὐδοκιμοῦν στὸ κλίμα τοῦ Ζαγοριοῦ.

Ἐκεῖνο, ποὺ παρουσιάζεται σὰν μεγάλο καὶ πολὺ ισοβαρὸ πρόβλημα γιὰ μένα στὴν προσπάθειά μου τοῦ καταρτισμοῦ τῆς συλλογῆς εἶναι τὸ θέμα τοῦ σωστοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὀνόματος κάθε φυτοῦ. Χρειάζεται νάχει κανένας κάποιες εἰδικὲς γνώσεις καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ μεταχειρίζεται διάφορες εἰδικὲς κλεῖδες γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βρίσκει τὴν οἰκογένεια, τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος κάθε φυτοῦ καὶ νὰ προβαίνει στὴ σχετικὴ κατάταξη. Πάρα πολλὲς φορὲς βρέθηκα στὴν

ἀνάγκη νὰ ζητήσω σχετικὴ βοήθεια γιὰ τὸν προσδιορισμὸ ἀπὸ τὸ Βοτανικὸ Μουσεῖο τῆς κ. Νίκης Γουλανδρῆ, τὸν καθηγητὴ κ. Γκανιάτσα, τὸ φίλο μου ἐρασιτέχνη βοτανολόγο Γιῶργο Σφήκα καὶ ἄλλους. Τοὺς εὐχαριστῶ θερμότατα γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά τους. Ἀκόμα πρέπει νὰ εὐχαριστήσω θερμὰ τὰ ἡλικιωμένα ἄτομα καὶ ἰδιαίτερα τῆς γυναῖκες τῆς περιοχῆς μας γιὰ τὴν πολύτιμη συνδρομή τους γιὰ τὴν καταγραφὴ τῶν λαϊκῶν ὀνομάτων, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι γνωστὰ ἀρκετὰ βότανα τῆς περιοχῆς.

Τὸ πόσο δύσκολο πράγμα εἶναι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὀνόματος σὲ πολλὰ φυτά, ὁμολογιέται καὶ ἀναγνωρίζεται κι' ἀπ' αὐτοὺς τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονες. Ὁ Δημ. Καββάδας στὸ ἐννεάτομο σύγγραμά του μὲ τίτλο: «Εικονογραφημένον βοτανικὸν - φυτολογικὸν λεξικὸν» (σελ. 3537) γράφει σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ τὰ ἑξῆς: «SENECIO: Μονοετεῖς, διετεῖ ἢ πολυετεῖς πόαι ἢ θάμνοι, φρυγανώδεις ἢ ἀναρριχώμενοι, τόσον ποικιλόμορφοι, ὥστε ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως νὰ καθίσταται σχεδὸν ἀδύνατος ὁ ἀκριβὴς συστηματικὸς αὐτῶν καθορισμός, δι' ὃ καὶ πολλὰ εἴδη ὑπαγόμενα ἔκ τινων εἰς τὸ γένος αὐτό, θεωροῦνται καὶ περιγράφονται παρ' ἄλλων ὡς χωριστὰ γένη...». Καὶ σ' ἄλλα σημεῖα τῶν συγγραμμάτων του ὁ βοτανολόγος αὐτὸς ἀναφέρει τὶς δυσκολίες καὶ τὴ σύγχυση στὴν ὁποία μποροῦν νὰ πέσουν ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὀνόματος καὶ εἰδικοὶ ἀκόμα ἐπιστήμονες.

Βέβαια, καθὼς πρέπει νὰ ξέρουμε, ἡ ἐπιστήμη τῆς Βοτανικῆς, ὅπως καὶ ὅλες οἱ ἐπιστῆμες, ἐξελίσσεται καθημερινά. Ἔχω πληροφορηθεῖ, ὅτι τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει συγγραφεῖ ἕνα πολὺ σπουδαῖο βοτανολογικὸ σύγγραμμα στὰ Ἀγγλικὰ μὲ τίτλο: «FLORA EUROPEA» ποὺ φέρνει γενικὴ ἀναστάτωση στὶς ἐπιστημονικὲς κατατάξεις τῶν φυτῶν.

Ὡς πρὸς τὰ συγγράμματα τοῦ GASTON BONNIER, ποὺ χρησιμοποιῶ καὶ ἐγώ, ὁ Γιῶργος Σφήκας μοῦ ἔχει γράψει ἐδῶ καὶ κάμποσον καιρὸ τὰ ἑξῆς:

«...Νομίζω πὼς ἔχοντας στὰ χέρια σας τὴν ἐργασία μου γιὰ τὸ γένος VIOLA, εἶναι εὔκολο νὰ κάνετε σωστὰ τὸν προσδιορισμὸ τῶν δειγμάτων σας. Ὅσο γιὰ τὸ BONNIER, τὰ βιβλία του εἶναι θαυμάσια γιὰ τὴν ἐποχή του. Σήμερα ὅμως εἶναι ξεπερασμένα, γιατὶ ἔχουν γίνει μεγάλες ἀνακατατάξεις...» Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὰ παραπάνω, καταλαβαίνει κανένας πὼς ἡ συλλογή μου ἀναπόφευκτα πρέπει νὰ παρουσιάζει πάρα πολλὲς ἐλλείψεις καὶ γιὰ τὸ λόγο ἀκόμα, ὅτι ἀποτελεῖ προσπάθεια ἀτομικὴ μόνο ἀπὸ μένα ἀνειδίκευτο καὶ χωρὶς τὰ ἀπαραίτητα ἐπιστημονικὰ ἐφόδια. Εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνει χρησιμοποίηση ἀπὸ μένα τόσο μικροσκόπιων, ὅσο καὶ εἰδικοῦ ξηραντήριου. Ἀκόμα δὲν εἶναι πραγματοποιήσιμη ἡ ἐμβάπτιση τῶν λουλουδιῶν σὲ διάλυση εἰδικῶν χημικῶν ὑγρῶν γιὰ νὰ μὴν ἀλλοιώνεται τὸ χρῶμα τους μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Ἡ συλλογή μου ἀποτελεῖ ἐρασιτεχνικὴ προσπάθεια, ποὺ μόνο πλεονέκτημά της μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ τὸ ὅτι βρίσκομαι στὴν περιοχὴ τῆς ἔρευνας ὅλη σχεδὸν τὴν περίοδο τοῦ χρόνου.

Καθὼς γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὰ δειγματοληπτικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἐκθέτονται, τὰ μαζεμένα ἀπὸ μένα βότανα φυλάγονται σὲ εἰδικὰ κουτιὰ κατὰ οἰκογένειες. Τὰ φυτὰ ἀπὸ κάθε οἰκογένεια περιέχονται σ' ἕνα κουτί, στὸ ὁποῖο εἶναι σημειωμένος ὁ ἀριθμός της κατὰ τὴν ταξινόμηση τοῦ BONNIER καὶ τὸ ὄνομά της γραμμένο μὲ Λατινικοὺς χαρακτῆρες. Γιὰ τὶς πολυπληθεῖς σὲ γένη εἴδη οἰκογένειες δὲν ἐπαρκεῖ ἕνα κουτί. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ χρησιμοποιοῦνται περισσότερα ἀπὸ ἕνα κουτιά. Ἔτσι, ἐνῶ στὴ βοτανικὴ μου συλλογὴ ἀντιπροσωπεύονται μόνο 97 οἰκογένειες, αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ 120 κουτιά.

Κάθε εἶδος φυτοῦ εἶναι κολλημένο σὲ εἰδικὸ χαρτόνι, στὴν ἄκρη τοῦ ὁποίου ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ ὄνομα τῆς οἰκογένειας (Λατινικὰ) ὁ ἀριθμὸς τοῦ εἴδους κατὰ τὴν ταξινόμηση τοῦ BONNIER, τὸ ἐπιστημονικὸ ὄνομά του (Λατινικὰ καὶ αὐτό), ὁ τόπος τῆς συλλογῆς καὶ ἡ χρονολογία της, καθὼς καὶ τὸ λαϊκό του ὄνομα, ἐφόσο ὑπάρχει τέτοιο στὰ στόματα τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς. Σημειώνεται πὼς γιὰ τὰ φυτὰ αὐτῆς τῆς περίπτωσης χρησιμοποιεῖται λεξιλόγιο μὲ περισσότερες ἀπὸ 400 λέξεις. Τὸ ἐπιστημονικὸ ὄνομα τοῦ φυτοῦ ἀναγράφεται λατινικὰ μὲ δυὸ λέξεις, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ πρώτη δείχνει τὸ γένος καὶ ἡ δεύτερη τὸ εἶδος ἢ τὴν ποικιλία του κολλημένου φυτοῦ.

Σὰν ἐρασιτέχνης βοτανολόγος (συλλογέας) δὲν ἔδωσα ποτὲ ξεχωριστὴ σημασία στὶς θεραπευτικὲς ἰδιότητες μερικῶν ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς συλλογῆς μου. Νομίζω πὼς αὐτὸ τὸ πράγμα εἶναι ξένο πρὸς τὴν ἐπιδίωξη καὶ τὸ σκοπὸ τῆς συλλογῆς μου. Ἀπὸ τὸ συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν βοτάνων τῆς συλλογῆς μου ἕνα μικρὸ ποσοστὸ (3—4ο/ο) εἶναι ἀπὸ τὰ φυτὰ ποὺ καλλιεργοῦνται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο γιὰ καλλωπιστικοὺς ἢ ἄλλους σκοπούς.

Γιὰ τὴ διάκριση τῶν φυτῶν στὶς κατηγορίες δικοτυλήδονων καὶ μονοκοτυλήδονων σημειώνονται τὰ ἑξῆς: Σ' ὅσα κουτιὰ ἀναγράφεται ἡ σχετικὴ ἐτικέττα μὲ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸ ὄνομα τῆς οἰκογένειας ἀπὸ τὴν κιτρινωπὴ πλευρὰ τοῦ κουτιοῦ, αὐτὸ εἶναι γνώρισμα πὼς τὰ βότανα ποὺ περιέχονται σ' αὐτὸ εἶναι μονοκοτυλήδονα. Ἂν ὅμως ἡ σχετικὴ ἐτικέττα εἶναι κολλημένη στὴν κόκκινη πλευρά, τότε τὸ κουτὶ αὐτὸ περιέχει φυτὰ δικοτυλήδονα. Ἐννοεῖται πὼς τὰ φυτὰ τῆς πρώτης κα-

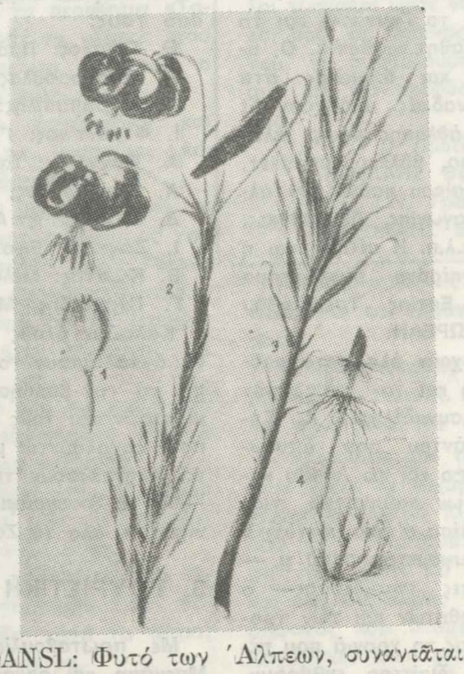

GEUM REPTANSL: Φυτό των Άλπεων, συναντάται στη Βορειοδυτική ορθοπλαγιά της Αστράκας

τηγορίας (μονοκοτυλήδονα) εἶναι πιὸ λίγα ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς δεύτερης κατηγορίας.

Δὲν μπορῶ νὰ μὴ σημειώσω πὼς διατηρῶ κάποια ἀμφιβολία, ἂν γιὰ ὅλα τὰ εἴδη τῆς συλλογῆς μου ἔγινε ἀπὸ μένα ὁ σωστὸς προσδιορισμὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὀνόματος. Ἐλπίζω πὼς ἡ συλλογή μου αὐτὴ θὰ πέσει κάποτε στὰ χέρια εἰδικῶν ἐπιστημόνων γιὰ νὰ ἐπισημανθοῦν τὰ λάθη της.

Ἐπειδὴ διαπίστωσα πὼς ἡ περιοχὴ τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου ἔχει πολὺ μεγάλο ἐνδιαφέρο ἀπὸ πολλὲς ἐπισκέψεις καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ ἄποψη πλούσιας χλωρίδας καὶ πανίδας, εὔχομαι γλήγορα νὰ βρεθεῖ ὁ κατάλληλος ἁρμόδιος φορέας γιὰ νὰ δόσει τὴ δυνατότητα τῆς σωστῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας καὶ μελέτης τοῦ φυτικοῦ πλούτου τοῦ τμήματος αὐτοῦ τοῦ Ἠπειρωτικοῦ μας χώρου. Εὔχομαι νὰ ἰδεῖ γλήγορα τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας ἕνα ἐπιστημονικὸ σύγγραμμα παρόμοιο σὰν αὐτὸ ποὺ τυπώθηκε ἐδῶ καὶ τρία χρόνια ἀπὸ τὸ Μουσεῖο Γουλανδρῆ μὲ τίτλο «Τὰ βότανα τοῦ Ὀλύμπου» γραμμένο ἀπὸ τὸν ἐπιστήμονα ARNE STRID στὰ Ἀγγλικὰ καὶ μεταφρασμένο ἀπὸ τὴν Εὐαγγελία Οἰκονομίδη.

Δὲν μπορῶ τελικὰ νὰ μὴν ἀπευθύνω τὶς θερμότατες εὐχαριστίες μους πρὸς τὴ Δημοτικὴ ἀρχὴ τῶν Γιαννίνων καὶ τὴν Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν «Ἠπειρωτικῶν '83» γιὰ τὴν τιμητικὴ γιὰ μένα πρόσκληση νὰ πάρω μέρος μὲ τὴν ταπεινή αὐτὴ ἐργασία μου στὶς ἑορταστικὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Η ανάπτυξη και η πρόοδος του Ζαγοριού
θα πραγματοποιηθεί ΜΟΝΟ από τους Ζαγορίσιους.
Ας ενώσουμε τις δυνάμεις μας
στην πρόοδο και την ανάπτυξη.
Η αναμονή είναι πολυτέλεια.

ΕΔΩ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

1. ΓΥΜΝΑΣΙΟ - ΛΥΚΕΙΟ - ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ

Είναι σε όλους γνωστό πως εδώ και πολλά χρόνια λειτουργεί στο Τσεπέλοβο Γυμνάσιο και Λύκειο.

Το ελληνικό κράτος ανταποδίδοντας πολύ λίγα απέναντι σ' αυτά που οφείλει στο Ζαγόρι, μετά από μακροχρόνιους και επίπονους αγώνες όλων των Ζαγορισίων, έφτιαξε δύο υπέροχα παραδοσιακά κτίρια στα οποία στεγάζεται το Γυμνάσιο και το Λύκειο και η Μαθητική Εστία. Ο. ανέσεις φοίτησης και διαμονής στα κτίρια είναι μοναδικές, υπάρχουν δε αρκετοί χώροι άθλησης όπως κλειστό γυμναστήριο, βόλεϋ, μπάσκετ, γήπεδο ποδοσφαίρου καθώς και άλλοι χώροι ψυχαγωγίας, βιβλιοθήκες, αναγνωστήρια κ.λ.π. Η σίτηση και η διαμονή στο υπέροχο συγκρότημα της Μαθητικής Εστίας Τσεπελόβου είναι εντελώς ΔΩΡΕΑΝ.

Κι ενώ υπάρχουν όλα αυτά ακόμη και η αγάπη και το ενδιαφέρον των αγαπητών συναδέλφων Α. Σαρηγιάννη Δ. Τσάντου που διευθύνουν το Γυμνάσιο και το Λύκειο καθώς και όλων των καθηγητών των δύο Σχολείων, μέσα σ' ένα μαγευτικό περιβάλλον σε υψόμετρο 1100 μ. — ιδανικές συνθήκες εκπαίδευσης— ο αριθμός των μαθητών και των τροφίμων της Εστίας τη χρονιά που πέρασε δεν ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντική. Ο γράφων που έμαθε γράμματα σ' αυτό το σχολείο και υπηρέτησε αργότερα σαν καθηγητής απευθύνει έκκληση σε όλους τους Ζαγορίσιους να στείλουν τα παιδιά τους στο Γυμνάσιο και το Λύκειο Τσεπελόβου. Σ' αυτή τη δύσκολη στιγμή για το Ζαγόρι ας σημάνει ένας Πανελλαδικός Ζαγορίσιος συναγερμός για να ζωντανέψουν τα κτίρια στο Τσεπέλοβο για να συνεχιστεί η παράδοση των γραμμάτων στο Ζαγόρι. Περιμένουμε από τους παπάδες των χωριών, τους πολλούς Ζαγορίσιους δασκάλους, τους Προέδρους και τα κοινοτικά συμβούλια όλων των κοινοτήτων του Ζαγοριού, τους μορφωτικούς και πολιτιστικούς συλλόγους των χωριών καθώς και απ τον Πολιτιστικό Σύνδεσμο Ζαγορισίων Ιωαννίνων και Αθηνών να βοηθήσουν ενεργά την προσπάθεια αυτή. Γιατί το εκπαιδευτικό συγκρότημα Τσεπελόβου ανήκει σε όλο το Ζαγόρι.

2. ΠΑΝΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Με πρωτοβουλία των νέων του Τσεπελόβου και τη συμπαράσταση πολλών Ζαγορισίων έγινε πραγματικότητα ένα όνειρο, η ίδρυση ποδοσφαιρικού Συλλόγου Ζαγορίου με έδρα το Τσεπέλοβο. Η ομάδα μετά από επιτυχή πορεία, παίρνοντας μέρος στο επίσημο ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα της ΕΠΣΗΠ γ' κατηγορίας αναδείχτηκε πρωταθλήτρια και από τη νέα περίοδο θα αγωνίζεται στη β'. Όλοι όσοι βρέθηκαν και βρίσκονται κοντά στην ομάδα φιλοδοξούν να ανεβεί περισσότερο δημιουργώντας έτσι όλο το χρόνο αθλητική κίνηση στο Ζαγόρι. Τα έσοδα του Συλλόγου στηρίζονται στις προαιρετικές εισφορές των μελών του, των Κοινοτήτων, των πολιτιστικών συλλόγων καθώς και στην αγάπη, όλων των Ζαγορισίων.

Στις 10 Ιουλίου έγιναν εκλογές και το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από τους:

Θ. Πάσχος: Πρόεδρος.
Π. Αθανασούλας: Α. Αν)δρος
Κ. Καραβασίλης: Β' Αν)δρος
Ι. Φερεντίνος: Γ. Γραμματέας
Α. Βαγγελής: Ταμίας
Α. Ρακόπουλος: Γεν. αρχηγός
Δ. Τσουμάνης: Αντιπ. ΕΠΣΗΠ
Ι. Ζάγκας: Έφορος υλικού
Β. Κώστας: Μέλος
Γ. Γκρουίδης: Μέλος.

Καλούμε όλους τους Ζαγορίσιους να αγκαλιάσουν το Σύλλογο με αγάπη, να τον βοηθήσουν όσο και όπως μπορούν και τους Ζαγορίσιους νέους που ασχολούνται με το ποδόσφαιρο να πλαισιώσουν την ομάδα. Γιατί —θα το ξαναγράψω— ο Σύλλογος ανήκει σ' όλο το Ζαγόρι.

3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Με πρωτοβουλία του Μουσείου Μπενάκη και οργάνωση του ειδικού στις πρωτοποριακές εκδρομές ταξ. γραφείου Συρίγος - TRAVEL το τριήμερο 9—10 και 11 Ιουλίου μια ομάδα «ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ» επεσκέφθηκε το Ζαγόρι. Με έδρα το Τσεπέλοβο, όπου φιλοξενήθηκαν στον ξενώνα του Α. Γκούρη, επεσκέφθηκαν το μοναστήρι του Αϊ - Γιάννη του Ρογκοβού, το Κουκούλι, τους Κήπους, το Σκαμνέλι το Γυφτόκαμπο, το Πάπιγκο την Αρίστη, τη Βίτσα, το Μονοδένδρι και τα **Α. Πεδινά**.

Το γκρούπ αποτελούσαν ανώτεροι υπάλληλοι - συνταξιούχοι και εν ενεργεία Τραπεζών, Υπουργείων, Λυκειάρχες - δάσκαλοι, καθηγητές, δικηγόροι. Στο Σκαμνέλι ξεναγήθηκαν από την Λυκειάρχη Όλγα Γιαννακού ενώ είχαν την ευκαιρία στο Τσεπέλοβο να επισκεφθούν το αρχοντικό της «μάνας του Ζαγοριού» κ. Φρόσως Ιωαννίδου και να την απολαύσουν σε μια μοναδική και ιστορική αφήγηση γύρω από θέματα του Ζαγοριού.

Είχα την τύχη να γνωριστώ μαζί της και να προσφέρω για ενημέρωσή τους, τις λιγοστές γνώσεις μου γύρω από θέματα ιστορικά, λαογραφικά, παραδοσιακά και από τα σύγχρονα προβλήματα της περιοχής. Με εντυπωσίασε η αγάπη αυτών των ανθρώπων για κάθε τι ωραίο και παραδοσιακό και ιδιαίτερα η ευαισθησία της στα θέματα της διατήρησης του τοπικού χρώματος και του παραδοσιακού στύλ των χωριών μας.

Με την ευκαιρία αυτή θάθελα να υπενθυμίσω στον Πρόεδρο και τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου Τσεπελόβου πως ότι είναι αταίριαστο αν όχι απαράδεκτο το κτίριο της Κοινότητας Τσεπελόβου να παρουσιάζει εικόνα εκτός τόπου και χώρου με τον τσίγκο στη σκεπή, τα ακαλαίσθητα κόκκινα κεραμίδια και τα κάγκελα από DEXION. Πιστεύω ότι η Κοινότητα έχει υποχρέωση αμέσως να αποκαταστήσει το Κοινοτικό κατάστημα, δίνοντας πρώτη το παράδειγμα, όπως και να επισκευάσει τις βρύσες στον Κονόμο και στο Τζίγκόρο.

«Οι φίλοι του Μουσείου Μπενάκη» κατενθουσιασμένοι από την Ζαγορίσια φιλοξενία και τη γραφικότητα των χωριών μας έφυγαν για την Αθήνα αφήνοντας σε μας κάτι από την απλότητά τους, την ανθρωπιά τους και την αγάπη τους για το μοναδικό Ζαγόρι. Ιδιαίτερη μάλιστα εντύπωση τους έκανε η εφημερίδα «Το Ζαγόρι μας» κι έδειξαν ενδιαφέρον για να γίνουν συνδρομητές της.

Τσεπέλοβο Ιούλιος 1983
Γ.Δ. ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ

Αναμνήσεις ξενιτεμένου

Ύστερα από 6 χρόνια υπηρεσία στο στρατό απεφάσισα να φύγω για την Αμερική να δουλέψω.

Ήταν το 1920 όταν δύο εθελοντές απ' την Αμερική ο Απ. Τσιαπάρας από τη Βοβούσα και ο Βασ. Κόντος απ' την Κόνιτσα στάθηκαν συμπαραστάτες στην προσπάθειά μου για τι εγγυήθηκαν ότι δεν θα γίνω βάρος στη κοινωνία της Αμερικής.

Με το αδύνατο βαλάντιο μου πήγα στην Αθήνα, όπου με φιλοξένησε ο λοχαγός κ. Καζάνας με τη μητέρα του Ασήμω, για να περάσω από την Αμερικανική Πρεσβεία και να πάρω την άδεια εισόδου.

23 μέρες κράτησε το ταξίδι με το βαπόρι «ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ». Βγαίνοντας στη Νέα Υόρκη είχα στην τσέπη

Ο Δ. Φερούκας με τα νιόπαντρα εγγόνια του

μου 1½ δολλάριο. Ευτυχώς η υπηρεσία ελέγχου μας έδωσε φαγητό και το βράδυ έφυγα για τη Φιλαδέλφεια και έδωσα ½ δολλάριο στο τραίνο και 1 στο ξενοδοχείο.

Έτσι το πρωί χωρίς δεκάρα στην τσέπη, παρεκάλεσα ένα αστυνομικό να με οδηγήσει στο Ελληνικό εστιατόριο «ΗΠΕΙΡΟΣ». Εκεί οι πατριώτες μου δώσαν να φάω πρωινό και με ρωτούσαν να τους πω τα νέα της πατρίδας. Για το Βασιλιά και το Βενιζέλο.

Τρία παιδιά από τη Μπάγια οι αδελφοί Λαζαρίδη και ο Κ. Οικονομίδης με πήγαν στο μεγαλύτερο ξενοδοχείο της Φιλαδέλφειας και έπιασα δουλειά σαν βοηθός σερβιτόρου με 2 δολ. την ημέρα. Σε τέσσερα χρόνια έγινα σερβιτόρος στο εστιατόριο 2000 θέσεων και εκεί έμεινα 40 ολόκληρα χρόνια.

Στο διάστημα αυτό δημιούργησα οικογένεια και έκανα 12 ταξίδια στο αγαπημένο μου χωριό Ελάτη που γεννήθηκα, και πάντοτε την εποχή που ήταν και το πανηγύρι της Αγίας Τριάδας.

Από τα ταξίδια μου δεν ξεχνώ το πρώτο μου που παντρεύτηκα και το ταξίδι του 1970 γιατί τότε το πανηγύρι είχε μεγάλη επιτυχία χάρις στα όργανα «ΤΑΚΟΥΤΣΙΑ». Εγώ άρχισα το χορό μαζί με το Θ. Βέλλη, τον Ορέστη Μπακάλη και τους Κ. Θεοδώρου, Σπ. Οικονόμου, Θ. Σκαρβέλη, Λάκη Δεματάκη και Γιάννη Θεοδώρου. Χόρτασα χορό. Στη συνέχεια χόρεψαν οι επισκέπτες και θυμούμαι τους κοντοχωριανούς απ' τη Δοβρά κ. Τσαπάρα, Σιάρπα, Γούλα και Αλέκο Κουμπάρο που τους ευχαριστώ όπως και τις κυρίες Μαριάνθη Βακόλα και Αναστασία από το Σουποτσέλι και από τη Μπάγια τους κ. Ι. Σαφαρίκα, Τζιμόπουλο και τον συμπέθερό μου Δ. Γεννάδιο και γιατί συναντήθηκα με τον αδελφό μου Απόστολο.

Θυμάμαι και το τελευταίο μου ταξίδι του 1982 όταν πάντρεψα και τις εγγονές μου από την Αμερική Κυριακούλα και Αμαλία όπως έγραψε και «το ΖΑΓΟΡΙ μας» στο φύλλο του Οκτωβρίου 1982.

ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΚΑΣ

'Από τὰ Ζαγορίσια πανηγύρια

Καλοκαίρι 1983. Κατὰ τὸ δίμηνο Ἰούλιο - Αὔγουστο πραγματοποιοῦνται τα πιὸ πολλὰ πανηγύρια. Πανηγυρίζουν τὰ 30 ἀπὸ τὰ 44 χωριὰ τοῦ Ζαγορίου.

Ὑπάρχουν βέβαια καὶ χωριὰ ποὺ πανηγυρίζουν κάπως πρόωρα ὅπως τὰ: Κουκούλι, Νεγάδες, Ἐλάτη, Καβαλλάρι καθὼς καὶ μερικὰ τὸ Σεπτέμβριο, ὅπως: Κῆπο. - Βραδέτο.

Ἄλλοτε τα διάφορα χωριὰ τοῦ Ζαγορίου που πανηγύριζαν τὰ ἐξυπηρετοῦσαν δημοτικὰ συγκροτήματα ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ Ζαγόρι, ποὺ μέχρι τὸ 1960 ἦταν ἀρκετὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ὡρισμένα χωριὰ διέθεταν 2 καὶ 3 δημοτικὰ συγκροτήματα. Μεταξὺ τῶν μουσικῶν αὐτῶν συγκροτημάτων ὑπῆρχε κάποιος συναγωνισμός. Τὸ καθένα κατέβαλε προσπάθεια να φανεῖ ἀντάξιο φροντίζοντας νὰ μὴ δυσαρεστήσει τὴν πελατεία κάθε πανηγυριου.

Τὸ φυσικὸ παίξιμο ποὺ συνηθιζόνταν σὲ παλαιότερες ἐποχὲς ἔδινε ἰδιαίτερη χροιὰ στὸ κάθε πανηγύρι. Οἱ ὀργανοπαῖχτες μπορεῖ βέβαια νὰ κουράζονταν ἀρκετὰ χωρὶς ποτὲ νὰ δυσαρεστηθοῦν ἢ νὰ δυσαρεστήσουν τὴν πελατεία τους. Δυστυχῶς σήμερα μὲ τὴ χρήση τῶν ΜΕΓΑΦΩΝΩΝ ἀμαυρώνεται ἡ αἴγλη τῶν πανηγυριῶν. Ὄχι μόνο ἀλλοιώνουν τὴ χροιὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἀλλὰ προκαλοῦν καὶ ἐκκωφαντικὸ καὶ ἐνοχλητικὸ θόρυβο τὴ στιγμὴ ποὺ οἱ ὀργανοπαῖχτες γιὰ εὐκολία τους ἀνεβάζουν τὸν τόνο στο «ΖΕΝΙΘ».

Μὲ τὰ μεγάφωνα ἔπαυσε νὰ ἀκούεται ὁ γλυκόλαλος ἦχος τοῦ κλαρίνου καὶ τοῦ βιολιοῦ, ἐνῶ ἀλλοιώνονται ἀρκετὰ οἱ νότες τοῦ λαγούτου ἢ τῆς κιθάρας (ποὺ ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ τὴν ἠλεκτρικὴ κιθάρα), ἡ ὁποία μὲ τὸ μπάσσο της καλύπτει τὶς νότες ὅλων τῶν ἐγχόρδων ὀργάνων. Ἀλλοιώνεται ἀκόμα καὶ τὸ μπάσσο ποὺ δίνει σὲ χρόνο χοροῦ τὸ Ντέφι. Δὲν ἐξυπηρετοῦνται σήμερα τὰ πανηγύρια μὲ τὰ 4 εἴδη ὀργάνων:

ΚΛΑΡΙΝΟ - ΒΙΟΛΙ - ΛΑΓΟΥΤΟ - ΝΤΕΦΙ, ὅπου χωρὶς μεγάφωνα ἔφερναν σὲ πέρας τὰ 3ήμερα καὶ τὰ 4ήμερα πανηγύρια ἀδιαμαρτύρητα παίζοντας μέρα - νύχτα ἱκανοποιώντας καὶ τὸν πιὸ δύστροπο πελάτη.

Χρόνο μὲ τὸ χρόνο τείνουν νὰ ἐξαφανισθοῦν τὰ παραπάνω ὄργανα μὲ ἄλλα ποὺ ἐμφανίζονται στὴ σημερινὴ ἐποχὴ ὅπως τὸ ἁρμόνιο καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα ποικίλουν ἀπὸ συγκρότημα σὲ συγκρότημα.

Κάθε πανηγύρι στὸ Ζαγόρι πλαισιώνονταν ἀπὸ πλῆθος πανηγυριστῶν ἀπὸ τὰ γύρω χωριὰ ὅπου οἱ πανηγυριστὲς ἔφθαναν πεζοπόροι καὶ ἔφευγαν ὁμοίως μὲ γέλια, ἀστεῖα καὶ τραγούδια μετὰ τὸ γλέντι γιὰ τὰ χωριὰ τους. Διηγόνταν τὴν ἑπομένη στοὺς συγχωριανούς τους τὸ πῶς πέρασαν στὸ πανηγύρι, ἂν ὑπῆρχε κέφι, ἀρκετὸς κόσμος κλπ. Ταλαιπωριόνταν τότε οἱ μεταβαίνοντες λόγω τῆς πεζοπορίας μὰ ἑνοιώθαν εὐχαριστημένοι.

Σήμερα ἡ μετάβαση στὰ πανηγύρια γίνεται μὲ τὰ Ι.Χ. αὐτοκίνητα ὄχι μὲ τὸν αὐθορμητισμὸ καὶ τὴ διάθεση ποὺ παρετηρεῖτο σὲ προηγούμενες ἐποχές. Ἴσως τὸ κασσετόφωνο, τὸ Ραδιόφωνο καὶ ἡ τηλεόραση νὰ εἶναι σὰν αἰτία νὰ μὴν ἀναμένομε μὲ λαχτάρα τὸ κάθε πανηγύρι. Ἂν πᾶμε σ' αὐτὸ πηγαίνομε κατὰ κύριο λόγο γιὰ φαγητὸ καὶ μετὰ γιὰ γλέντι. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴ δὲν διηγοῦνται ἂν ἦταν καλὸ πανηγύρι ἀπὸ ἀπόψεως κεφιοῦ, ἀλλὰ ἂν βρῆκαν ὀρεκτικὸ φαγοπότι. Ἀρέσκονται μερικοὶ νὰ κρίνουν τὸ κάθε πανηγύρι ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν Ι.Χ. αὐτοκινήτων. Ἂν ἡ προσέλευση τούτων εἶναι μεγάλη τὸ πανηγύρι εἶναι καλὸ διαφορετικὰ δὲν ἀξίζει. Ἄλλοι συνηθίζουν νὰ κρίνουν τὸ πανηγύρι ἀπὸ τὴν κατανάλωση ψητῶν ἢ ποτῶν.

Θυμοῦμαι κάποιο διάλογο ὅπου τὸ περιστατικὸ του ἔλαβε χώρα σὲ κάποιο χωριὸ τοῦ Ζαγορίου πρὶν 2 χρόνια μεταξὺ πανηγυριστῶν καὶ μή:

— Πῶς περάσατε στὸ πανηγύρι;

— Ὄχι καὶ τόσο καλό. Πολὺς κόσμος στὸ χορὸ τόσο ποὺ δὲν ξεχώριζες ποιὸς χόρευε πρῶτος. Δὲν βρήκαμε φαγητὸ τῆς ἀρεσκείας μας, οὔτε πολλὰ Ι.Χ. ὅπως στὸ ἄλλο χωριὸ τὴν προηγούμενη μέρα. Τὸ κέφι δὲν μᾶς ἱκανοποίησε καὶ τόσο γιὰ τοῦτο φύγαμε.

Ἀπὸ τὸ διάλογο αὐτὸ προκύπτει τὸ συμπέρασμα ὅτι μερικοὶ κρίνουν τὴν ποιότητα τοῦ πανηγυριοῦ ἀπὸ τὸ μεγάλο ἢ μικρὸ ἀριθμὸ Ι.Χ. καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν κατανάλωση ψητῶν καὶ ποτῶν. Δὲν ὑπολογίζεται ἀπ' αὐτοὺς τὸ κέφι τῶν παρευρισκομένων. Πόσο πλανιῶνται!

Ἀνέφερα τὰ παραπάνω γιὰ νὰ διαπιστώσουν οἱ ἀναγνῶστες (ὅσοι τὸ ποθετοῦν σὲ πρώτη θέση τὸ κέφι τοῦ πανηγυριοῦ) ὅτι πρέπει νὰ ἀποβάλλομε αὐτὴ τὴ νοοτροπία ἀπὸ φίλους καὶ γνωστούς. Ἂς προσπαθήσουμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ Κ. ΛΕΝΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ἰωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 καὶ 28.088

Ὑπεύθυνη Διεκπεραίωσης:
ΤΟΥΛΑ ΠΟΑΛΑ
Τυπογραφεῖο: Γ. Δούβαλη
Ε. Ἀποστόλου - Κ. Πασχάλη
28 Ὀκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Τὸ ποσὸν τῆς ἐτήσιας συνδρομῆς προαιρετικό

Νέα ἀπὸ τὴν Ἐλάτη

Κύριε Διευθυντά,

Όταν επισκεπτόμουν το χωριό μου Ελάτη διάβαζα στο περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» για τα πανηγύρια στα Άνω Σουδενά, Βίτσα, Μονοδένδρι, Κουκούλι, Τσεπέλοβο Σκαμνέλι κ.ά. Δεν είδα να αναφέρετε κάτι και για το χωριό μου, για το πανηγύρι της Αγίας Τριάδας, γιατί φαίνεται δεν βρέθηκε κανείς χωριανός να σας γράψει. Γι' αυτό αποφάσισα να γράψω λίγα για το πανηγύρι του 1983.

Μετά την θεία λειτουργία εις το παρακκλήσι και τον αγιασμό πήγαμε στο μεσοχώρι με τα περίφημα «Τακούτσια» και άρχισε το γλέντι που κράτησε δυο μέρες και ευτυχώς ο καιρός ήταν πολύ καλός.

Οι χωριανοί, οι ξενιτεμένοι και οι φίλοι γέμισαν το μεσοχώρι και μας θύμισαν παλιά χρόνια.

Την χαρά όλων μας όμως από το πανηγύρι τη χάλασε ο θάνατος του αλησμόνητου γειτονά μου Γιάννη Ξυνού που με τις ωραίες του ιστορίες και το ενδιαφέρο για τα ζητήματα του χωριού, ήταν αγαπητός σε όλους μας.

Δύο μέρες πριν από το χαμό του μου θύμησε ένα περιστατικό από το γάμο μου που έγινε το 1925.

Μετά το μυστήριο στην εκκλησία γυρίζαμε στο σπίτι μου για τον καθιερωμένο χορό στην αυλή.

Η μητέρα μου παρακάλεσε το Γιάννη να ανεβεί στη σκεπή του «οβορού» για να ρίξει, κατά τα έθιμα, λίγο νερό στα νιόπαντρα.

Το καπάκι όμως από το μπρίκι δεν κρατιόταν καλά και καθώς γύρισε το μπρίκι έφυγε μαζί με όλο το νερό. Έτσι εκτός από το κτύπημα στο κεφάλι της νύφης γίναμε και μούσκεμα.

Τότε οι συγγενείς της μας την «κλέψανε» και πήγαν να τη στεγνώσουν.

Τέτοιες ιστορίες μας διηγόταν πάντοτε ο Γιάννης. Ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει.

Φεύγοντας από το χωριό μου και πάλι θέλω να ευχαριστήσω το διακεκριμένο γιατρό Κων. Τσιμόπουλο από τη Λευτοκαρυά για το ενδιαφέρον που έδειξε για την υγεία μου και της συμβουλές του. Είμαι υπερήφανος που υπάρχουν τόσο άξιοι Ζαγορίσιοι επιστήμονες.

Επίσης την κ. Β. Φερούκα και τα παιδιά της Γιάννη και Σωτήρη που συνέβαλαν πολύ να περάσω ευχάριστα τις διακοπές μου και υπήρξε και η καλύτερη νοσοκόμα μου.

Δ. ΦΕΡΟΥΚΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο Εξωραϊστικός - Φυσιολατρικός Σύλλογος Ελατινών έστειλε προς τον κ. Δημήτριο Παπαγιαννίδη στην Αθήνα την παρακάτω επιστολή:

Το Δ. Σ. του Συλλόγου, σας εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες, για το ενδιαφέρον που δείχνετε για το χωριό μας και για τη δωρεά των οργάνων της Παιδικής χαράς και των δοχείων απορριμάτων.

Ευχόμαστε να συνεχίσετε με τον ίδιο ζήλο να ενδιαφέρεσθε και να φροντίζετε για το αγαπημένο μας χωριό και να σας μιμηθούν και άλλοι χωριανοί ώστε να μπορέσουμε όλοι μαζί και καθένας με τον τρόπο του, να συμβάλουμε στον εξωραϊσμό και την πρόοδο του χωριού μας.

Ο Πρόεδρος
ΗΡΑΚΛΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ο Γεν. Γραμματέας
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΛΑΔΙΚΑΣ

Ἀνίγραφο Κώδιμα

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπ' τὴν 11η ΣΕΛ.

λουν θεωρεῖσθαι καὶ αὐτὰ διὰ λογαριασμὸν τοῦ μοναστηρίου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ Κύρια ἔσοδα.

Ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ ἐπίτροποι θέλουν φροντίζει ἀρκούντως διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Μοναστηρίου χωρὶς νὰ δείξωσι ἀμέλειαν ἢ ἀδράνειαν εἰς τὸ παραμικρόν.

Τὸ παρὸν ὑπεγράφη καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν, ἀντεγράφη εἰς τὸ Κατάστιχον τοῦ Μοναστηρίου καὶ τοῦ χωρίου καὶ ὑπεγράφησαν ἐκεῖ καὶ ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ ἐπίτροποι.

Καλλίνικος,
ἡγούμενος Εὐαγγελιστρίας
βεβαιῶ

Ἀναγνώστης Ἰω. Ντούβλης
Ἰωάννης Ζορδοῦμης (Τσοβάνος)
. . . .
Ἐπώνυμ δυσανάγνωστο
Σπυρίδων Πριμηκύρης
Λάζαρος Καψιώφα

Σημ. γράφοντος:

● Στὸ σημεῖο τοῦ χειρογράφου ποὺ γράφεται:
. . . ἐνεργοῦντες ἐν καθαρότητι καὶ ἀγνοίᾳ ἤθελαν προφανῶς νὰ γράψουν ἐν καθαρότητι καὶ ἀγνεία

● Τὸν Κορβανᾶ τὸν γράφουν Κουρβανᾶ. Τί ἦταν; Κάποιο ἀσφαλῶς ξύλινο κιβώτιο καλὰ ἀσφαλισμένο μὲ ἄνοιγμα, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν εἰσβολή τους —ὅπως γράφουν στὸ χειρόγραφο— ὅλα τὰ τούρκικα νομίσματα.

(Συνεχίζεται)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ:

Ο Απόστολος του Θεοδώρου και η Πόπη Παπίκου βάπτισαν το δεύτερο αγοράκι τους και ο νουνός του Δημήτρης Αθ. Τζίμας του χάρισε το όνομα Βασίλης.

— Να τους ζήσει. Τ.Π.

●

ΓΑΜΟΙ:

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Ο Κώστας Γιαννακούλης, στρατιωτικός, και η Μαίρη Ντρίτσου στεφανώθηκαν στους Ασπραγγέλους. Στο ταιριασμένο ζευγάρι ευχόμαστε ανθόσπαρτο βίο.

●

ΘΑΝΑΤΟΙ:

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Πέθανε και θάφτηκε στη Αθήνα στις αρχές Ιουλίου ο Στέφανος Ι. Θεοδώρου από το Κουκούλι. Ο ηλικίας 67 χρόνων αλησμόνητος Στέφανος ήταν συνταξιούχος του ΙΚΑ. Καλός πατριώτης και οικογενειάρχης ήταν προικισμένος με πολλές κοινωνικές αρετές. Ο πρόωρος θάνατός του άφησε μεγάλο κενό στην οικογένειά του και λύπη σ' όλους τους Κουκουλιώτες και τους φίλους του.

Στη γυναίκα του κ. Γλυκερία και τα παιδιά του Θοδωράκη και Ιωάννα στέλνονται τα πιο θερμά συλλυπητήρια. Αιωνία του η μνήμη.

Κ.Π.Λ.

●

ΔΙΛΟΦΟ: Αδικοχαμένα μας έφυγε ο συγχωριανός μας Γιάννης Καρακώστας γυιός του αείμνηστου Παπαπαντελή.

Το θανατηφόρο μπουρίνι της Θεσσαλονίκης μας τον πήρε στο άνθος της ηλικίας του. Ας είναι ελαφρό το χώμα που θα τον σκεπάζει.

●

ΚΑΛΩΤΑ: Τούτο το καλοκαίρι ήταν θλιμμένο για το χωριό μας. Χάσαμε δύο καλοκυράδες Ζαγορίσιες, που άφησαν δυσαναπλήρωτο κενό στο λειψό ανθρώπινο περιέχον του τόπου μας.

Πρώτη η Ελένη Ηλία Ράπτη, μητέρα του Κοινοτικού μας Γραμματέα Τάκη, ετών 82 και δεύτερη η Πηνελόπη Δημ. Τσαμένου ετών 90.

Έζησαν τη μακρόχρονη ζωή τους πορευόμενες στο φωτεινό δρόμο της αξιοπρέπειας, της νοικοκυροσύνης, της αρετής και της ανθρωπιάς. Άφησαν μνήμη αγαθή. Το πνεύμα τους θα γεμίζει με ιερότητα την ψυχή μας.

Ας είναι ελαφρό το χώμα της γενέθλιας γης που τις αγκάλιασε.

Δ.Σ.

ΛΑΪΣΤΑ: Πέθανε ξαφνικά και κηδεύτηκε στα Φάρσαλα η Γλυκερία Παλαιογιάννη — Γκρίνια.

— Τους συγγενείς της συλλυπούμεθα θερμά.

Τ.Π.

●

ΠΑΠΙΓΚΟ: Πέθανε στο Νοσοκομείο Ιωαννίνων και κηδεύτηκε στο Μικρό Πάπιγκο ο Μπαρμπα Τηλέμαχος Τσελλίδης συνεργάτης της εφημερίδας μας.

Θερμά συλλυπητήρια στη γυναίκα του Βασιλική και τα παιδιά του Αναστάσιο και Αναστασία.

Κ.

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

● **Ο κ. ΕΜΜ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ πρόσφερε το ποσό των ΧΙΛΙΩΝ Δραχμών στη μνήμη του θείου του ΗΛΙΑ ΒΕΚΙΑΡΗ.**

ΨΗΦΙΣΜΑ

Στὴν Ἐλάτη Ζαγορίου σήμερα 3 Ἰουλίου 1983 ἡμέρα Κυριακὴ καὶ ὥρα 11 π.μ. συνῆλθε ἐκτάκτως τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Προέδρου του γιὰ τὸ θλιβερὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν Ἐκκλησιαστικοῦ Ἐπιτρόπου

ΙΩΑΝΝΟΥ ΞΥΝΟΥ

καὶ ἐξάροντος ὑπὸ τοῦ Προέδρου τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος καὶ τὶς πολλὲς ὑπηρεσίες ποὺ προσέφερε στὴν Ἐκκλησία μας Ἅγιο Γεώργιο.

Ἀποφασίζει ὁμόφωνα

1) Νὰ παραστεῖ ὅλο τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο στὴν κηδεία

2) Νὰ κατατεθεῖ στεφάνι ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ νὰ ἐκφωνηθεῖ ὁ ἐπικήδειος.

3) Νὰ δημοσιευθεῖ τὸ παρὸν ψήφισμα εἰς μίαν ἡμερήσιαν ἐφημερίδα τῶν Ἰωαννίνων, τὸ «Ζαγόρι μας» καὶ τὸ «Ἠπειρωτικὸν μέλλον».

4) Νὰ ἐκφρασθοῦν τὰ συλλυπητήρια στὴν οἰκογένεια τοῦ ἐκλιπόντος.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο

Ὁ Πρόεδρος

ΚΩΝ. ΚΟΛΛΙΟΣ

Τὰ Μέλη

ΣΤΕΦ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΧΑΡ. ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ, ΙΩΑΝ. ΤΣΟΝΙΔΗΣ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ

Στην πόλη μας δεν υπάρχει εργαστήρι κατασκευής κλισέ. Για την κατασκευή τους απευθυνόμαστε στην Αθήνα και χρειάζεται χρονος με αποτέλεσμα να καθυστερεί η δημοσίευσή τους.

Γι αυτό παρακαλούμε τους συνεργάτες μας που μένουν στην Αθήνα ή τη Θεσσαλονίκη να φροντίζουν να μας στέλνουν έτοιμο το κλισέ.

Το τσιγκογραφείο που συνεργαζόμαστε είναι του κ. Θ. Χατζηιωάννου οδός Χρησοσπηλαιωτίσης 7 (Γ' όροφος).

Ο ΝΕΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Κυκλοφόρησε ο νέος ταχυδρομικός κώδικας που σύντομα θα τεθεί σε εφαρμογή.

Για να φθάνει η εφημερίδα μας κανονικά στον παραλήπτη πρέπει να έχει τον ακριβή αριθμό του ταχυδρομικού κώδικα.

Γι αυτό παρακαλούμε τους αναγνώστες να μας στείλουν τον αριθμό του τομέα τους καθώς και να τον αναγράφουν στις επιστολές τους ή τις επιταγές.

Β' ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Συνεχίζονται οι ποδοσφαιρικοί αγώνες των χωριών μας με μεγάλο ενδιαφέρον και με συμμετοχή μεγάλου αριθμού θεατών.

● Τα αποτελέσματα της πρώτης αγωνιστικής.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ - ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ	2—0
ΚΗΠΟΙ - ΝΕΓΑΔΕΣ	3—2
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ - ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ	6—0
ΒΙΤΣΑ : ΕΛΑΤΗ	4—2
Κ. ΠΕΔΙΝΑ - ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ (άνευ αγώνος)	2—0
ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ - ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ	1—1
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ - ΚΑΠΕΣΟΒΟ	2—1
ΛΑΪΣΤΑ - ΣΚΑΜΝΕΛΙ	4—2

● Τα αποτελέσματα της δεύτερης αγωνιστικής:

ΦΡΑΚΑΔΕΣ - ΚΗΠΟΙ	6—2
ΚΑΠΕΣΟΒΟ - ΣΚΑΜΝΕΛΙ	5—3
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ - ΛΑΪΣΤΑ	3—0
ΝΕΓΑΔΕΣ - ΚΟΥΚΟΥΛΙ	4—2
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ - ΕΛΑΤΗ	5—1
ΒΙΤΣΑ - ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ	4—2
Κ. ΠΕΔΙΝΑ - ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ	3—1
Α. ΠΕΔΙΝΑ - ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ (άνευ αγώνος).	2—0

ΝΕΟ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΥΟΥΛΙΟ ΕΚΠΟΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΑΠΕΣΟΒΟΥ

Στις εκλογές της 17.7.83 για εκλογή Δ.Σ. του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Καπεσόβου ο ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ εκλέχτηκαν οι παρακάτω:

Θουκυδίδης Παπαγεωργίου
Άννα Βαρζώκα
Ανδρέας Τόλογλου
Οδυσσέας Τόλογλου
Βασίλειος Δαλκαβούκης

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

2.000 ΔΡΑΧ.

Λαμπρίδης Ευστ. Νεόφυτος
Πολυμερίρης Νικόλαος
Τσουκανέλης Αλέκος
Φερούκας Κ. Δημήτριος

1.500 ΔΡΑΧ.

Κουλούρα - Παπαδοπούλου Αλ.

1.000 ΔΡΑΧ.

Βαβέκης Γ. Χρήστος
Βασιλά Γρ. Ελένη
Γέπης Δ. Κλεάνθης
Γιάκας Νικόλαος
Γκιζάς Γεώργιος
Γκίτσας Αγησίλαος
Γκωλέτσης Γ. Αριστοφάνης
Γκωλέτση Γ. Ανθούλα
Δαλκαβούκη Γ. Πόπη
Διαμαντακίδου Αριστέα
DOREEN ROLPH
Θεοδώρου Κ. Ηρακλής
Καζαντζή Γ. Γλυκερία
Κράλιος Αλ. Κων)νος
Λαμπρίδης Δημήτριος
Μουτσοπούλου Κ. Ελένη
Μουδόπουλος Θ. Αντώνιος
Ντεμίρης Χρήστος
Παντελή - Βαζάκα Θεανώ
Παπάζογλου Γεωργία
Παπακώστα Γ. Ευανθία
Παπακώστας Παύλος
Παππά Θέα
Παππάς Μιχαήλ
Παρλόπουλος Ιωάννης
Πέτσου Αμαλία
Σακελλαρίου Ι. Ιουλία
Σακελλαρίου Κ. Χρίστος
Στάρας Γρ. Κλέαρχος
Τσελίδης Τ. Αναστάσιος

700 ΔΡΑΧ.

Σβώλου Θεοδ. Ασπασία

500 ΔΡΑΧ.

Αναστασίου Ευαγ. Ιωάννης
Βασιλείου Αν. Δημοσθένης
Βαρζώκας Κ. Δημήτριος
Δούκας Αν. Κων)νος
Εμμανουήλ Σπ. Ευριπίδης
Θεοδώρου Ιωάν. Στέφανος
Καρακώστας Κων. Αλκιβιάδης
Καρράς Αν. Γεώργιος
Λένης Κ. Αχιλλέας
Λιάρου Γ. Πελαγία
Λούπα Φαιδ. Γαλάτεια
Μουδόπουλος Θωμ. Νεοκλής
Μυρίλα Φιλ. Ανθούλα
Οικονομίδης Πελοπίδας
Οικονομίδης Κ. Νίκος
Οικονομίδης Κ. Σπυρίδων
Παπαδοπούλου - Κατσαρού, Χαρίκλεια
Παπαϊωάννου Αθ. Όλγα
Πατσούκας Α. Αχιλλέας
Πολυμέρης Ι. Γεώργιος
Ράπτη Στ. Σεβαστή
Ράπτης Γ. Χρήστος
Σακελλαρίδης Αθ. Αθανάσιος
Σοφιανοπούλου Θ. Αλκυίνη
Στάρας Γρ. Νίκος
Τοπάλη Νίκη
Τσαμένος Απ. Λάζαρος
Τσέτση Μαριάνθη
Τσαπάρα - Στύλου Αγγελική
Χαρίτος Ιωάννης
Χατζόπουλος Δημήτριος